EESTI
STATISTIKA

Paarisuhtevägivalla levik ja tagajärjed Eestis

Analüüsiraport 2022. aasta suhteuuringu andmetel

Tellija: Sotsiaalministeerium

Koostajad: Ethel Maasing, Eve Telpt, Kadri Soo

Keeletoimetaja: Kairit Saar

Statistikaamet 2026

EESTI
STATISTIKA

Sisukord

Sisukord 2
Sissejuhatus 3
Metoodika ja mõisted 4
Kokkuvõte 6
Paarisuhtevägivalla esinemine 8
  Vaimne vägivald 9
  Füüsiline ja seksuaalne vägivald 12
Paarisuhtevägivalla ohvrite sotsiaaldemograafilised näitajad 16
  Praeguse ja/või endise partneri vägivalla ohvrid 16
  Praeguse partneri vägivalla ohvrid 20
Paarisuhtes vägivaldsete partnerite sotsiaaldemograafilised näitajad 23
Paarisuhtevägivalla tagajärjed ja vägivallast teavitamine 26
  Paarisuhtevägivalla mõju lastele 28
  Paarisuhtevägivallast teavitamine 29
Paarisuhtevägivald Euroopas 31
  Naiste kokkupuuted paarisuhtevägivallaga 31
    Vaimne vägivald 33
    Füüsiline ja seksuaalne vägivald 34
  Meeste kokkupuuted paarisuhtevägivallaga 37

Sissejuhatus

Analüüsiraport „Paarisuhtevägivalla levik ja tagajärjed Eestis“ annab ülevaate 18–74-aastaste Eesti elanike kokkupuudetest paarisuhtevägivallaga. Analüüs põhineb Statistikaameti 2022. aastal tehtud soolise vägivalla uuringu „Suhteuuring: turvalised suhted pereringis, tööl ja väljaspool seda“ (edaspidi *suhteuuring*) andmetel. Nagu uuringu pealkirigi ütleb, hõlmas see eri laadi suhteid ja neis kogetud vägivalda, kuid käesolev analüüs käsitleb tellija soovil just paarisuhtevägivalda.

Paarisuhtevägivalla alla liigituvad kõik need vaimse, füüsilise ja seksuaalse vägivalla teod, kus ohvril ja vägivallatsejal on olnud intiimne suhe. Vägivallatseja võib olla nii praegune kui ka endine (intiim)partner. Paarisuhtevägivalla mõiste on laiem kui perevägivalla mõiste, sest paarisuhe hõlmab lisaks ametlikumatele suhetele, nagu abielu, seaduslik või vabakooselu, ka mitteametlikumaid suhteid, mis ei ole tingimata pikaajalised ega pruugi tähendada kooselu. Paarisuhtevägivald ja perevägivald kattuvad üsna suurel määral, sest enamik vägivallajuhtumeid toimub praeguste või endiste elukaaslaste vahel. Neid mõisteid eristab see osa vägivallast, mis puudutab partnereid, kes ei ole koos elanud (nt kohtingusuhted).

Selles raportis vaadeldakse naiste ja meeste kokkupuuteid paarisuhtevägivallaga eraldi, mitte ei käsitleta kõiki ohvreid koos, sest varasemad uuringud on näidanud, et paarisuhtevägivald, nagu sooline vägivald üldiselt, mõjutab naisi märksa rohkem kui mehi.

Raporti esimene peatükk annab ülevaate paarisuhtevägivallast ja selle liikidest Eestis. Teine ja kolmas peatükk tutvustavad paarisuhtevägivalla ohvrite ja nende partnerite ehk vägivallatsejate sotsiaaldemograafilist tausta. Neljas peatükk keskendub sellele, kuidas mõjub paarisuhtevägivald kannatanule ja temaga koos elavatele lastele. Viimases peatükis võrreldakse Eesti paarisuhtevägivalla näitajaid teiste Euroopa Liidu riikide tulemustega.

Metoodika ja mõisted

Eestis 2022. aastal korraldatud suhteuuring oli osa esimesest üleeuroopalisest soolise vägivalla uuringust (*EU survey on gender-based violence against women and other forms of inter-personal violence (EU-GBV)*), mille peamine eesmärk oli hinnata naistevastase vägivalla levikut, et täita Istanbuli konventsioonist tulenevaid nõudeid. Eesti oli üks neist 18 riigist, kes osales uuringus vabatahtlikkuse alusel ja kelle uuringut koordineeris Euroopa Liidu statistikaamet Eurostat. Eestis küsitleti nii naisi kui ka mehi. Saamaks võrreldavaid andmeid kogu Euroopa Liidu kohta, korraldasid inimõiguste ja naistevastase vägivalla ennetamisega tegelevad rahvusvahelised organisatsioonid Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA) ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) andmekorje ka teiste liikmesriikide naiste hulgas.[1] Tänu ühtsele küsimustikule ja uuringu metoodikale on tulemused riigiti võrreldavad[2].

Uuritavasse üldkogumisse kuulusid kõik 18–74-aastased alaliselt Eestis, v.a institutsioonides (lastekodus, hooldekodus, vanglas, kloostris jm) elanud inimesed. Valim võeti süstemaatilise valiku teel rahvastiku statistilisest registrist eelnevalt soo ja vanuse järgi kihtidesse jaotatud elanike hulgast. Leibkonnast võis valimis olla ainult üks inimene. Uuringu koguvalim oli 16 700 inimest. Andmete kogumiseks kasutati silmast silma tehtavaid, telefoni- ja veebiintervjuusid. Viimast täitsid vastajad iseseisvalt, silmast silma ja telefoni teel tegid intervjuud Statistikaameti küsitlejad.[3]

Suhteuuringus osales kokku 10 414 vastajat. Käesolev analüüs hõlmab neid 9633 vastajat, kel oli uuringu toimumise ajal partner (edaspidi *praegune partner*) või kel oli kunagi varem olnud partner (edaspidi *endine partner*). Analüüsis kasutatakse nende kohta mõistet „paarisuhtes olnud isikud".

Täpsema ülevaate Eesti suhteuuringust leiab Statistikaameti veebilehelt, kus lisaks metoodikajuhendile on avaldatud uuringu üldtutvustus[4] ja küsimustik[5]. Üleeuroopalise uuringu kohta saab soovi korral põhjalikumat infot Eurostati metoodika käsiraamatust[6] ja EIGE koostatud metoodilisest aruandest[7].

Analüüsis kasutatavate mõistete selgitused

Paarisuhtevägivald (*intimate partner violence, IPV*) – igasugune füüsilise agressiooni, seksuaalse sunduse, vaimse vägivalla ja kontrolliva käitumise akt, mis põhjustab füüsilist, seksuaalset või psühholoogilist kahju. Paarisuhtevägivald võib toimuda nii praeguste kui ka endiste elukaaslaste, abikaasade või intiimpartnerite vahel.[8]

Perevägivald (*domestic violence*) – igasugused füüsilise, seksuaalse, psüühilise ja majandusliku vägivalla aktid, mis toimuvad perekonnas või koduseinte vahel või endiste või praeguste abikaasade või partnerite vahel olenemata sellest, kas vägivallatseja elab või on elanud ohvriga samas elukohas.[9]

Sooline vägivald (*gender-based violence, GBV*) – vägivald, mis on suunatud isiku vastu tema soo, soolise identiteedi või soolise väljendumise tõttu või mis mõjutab ebaproportsionaalselt teatud soost isikuid. Vägivalla tagajärjel võib ohver kannatada füüsilist, seksuaalset, emotsionaalset või psühholoogilist kahju või kanda majanduslikku kahju. Sooline vägivald on üks diskrimineerimise vorme ja ohvri põhivabaduste rikkumine. Sooline vägivald hõlmab lähisuhte- ja seksuaalvägivalda (sh vägistamine, seksuaalne väärkohtlemine ja ahistamine), inimkaubandust, orjust ning mitmesuguseid kahjulikke tavasid, nagu sundabielud, naiste suguelundite moonutamine ja n-ö aukuriteod.

[1] Gender based violence against women (gbv) | Eurostat
[2] Ainult Itaalial on kasutatud 2014. aasta riigisisese uuringu andmeid, eeldusel et vägivalla kogemine ajas väga palju ei muutu. Itaalia andmed Eurostati andmebaasis uuendatakse, kui laekuvad Itaalia 2024. aasta uuringu tulemused.
[3] Suhteuuring: turvalised suhted pereringis, tööl ja väljaspool seda | Statistikaamet
[4] Suhteuuring | Statistikaamet
[5] Suhteuuring: turvalised suhted pereringis, tööl ja väljaspool seda 2021–2022 | Statistikaamet
[6] Methodological manual for the EU survey on gender-based violence against women and other forms of inter-personal violence (EU-GBV)
[7] Intimate partner and domestic violence: EIGE's data collection (2023–2024) – Methodological report | European Institute for Gender Equality
[8] Preventing intimate partner and sexual violence against women. Taking action and generating evidence (WHO, 2010)
[9] Naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsioon – Riigi Teataja

Soolise vägivalla ohvritest naised ja nende lapsed vajavad tihtipeale erilist tuge ja kaitset uue või korduva ohvriks langemise suure ohu või vägivallaga seotud hirmutamise või kättemaksu tõttu.[10]

Vaimne vägivald – Istanbuli konventsiooni järgi inimese psüühilist terviklikkust raskelt kahjustav tahtlik tegu, mis pannakse toime sundi või ähvardusi kasutades. Seda tüüpi vägivald hõlmab mitmesuguseid käitumisviise, mis liigituvad emotsionaalseks väärkohtlemiseks ja kontrollivaks käitumiseks, ning selle alla on lisatud ka majanduslik vägivald.

Ähvardamine – teise isiku tahtlik hirmutamine sõnadega sellisel viisil, et tal tekib hirm saada viga, vaimselt kannatada või majanduslikku kahju.

Füüsiline vägivald – kehalise vigastuse tekitamine otsese ja tahtliku füüsilise jõu rakendamisega või muu füüsiliselt vägivaldne käitumine, millega tekitatakse vigastusi või hirmu.

Seksuaalvägivald – igasugune sugulise iseloomuga soovimatu või teist isikut kahjustav käitumine tema tahte vastaselt, sealhulgas vägistamine, vägistamiskatse ja muud sugulise iseloomuga teod (nt intiimkehaosade puudutamine ilma nõusolekuta, soovimatuteks sugulise iseloomuga tegudeks sundimine jõu või ähvardustega, sugulise iseloomuga alandavad või alavääristavad teod jne).

Praeguse või endise partneriga seotud vägivald – praeguse või endise partneri toime pandud vaimne (sh majanduslik), füüsiline või seksuaalvägivald või ähvardamine olenemata ohvri vanusest (viimase) vägivallajuhtumi ajal.

Partner (praegune või endine) – isik, kes on praegu (uuringu toimumise ajal) või kunagi olnud abielus, registreeritud kooselus või vabaabielus, isik, kes on vabas suhtes või käib kohtingutel, isik, kelle abielu on lahutatud või tühistatud või isik, kes on ametlikult või mitteametlikult kokku leppinud sõlmida abielu (kihlunud) või kooselu.

Praegune partner – isik, kellega vastaja on seaduslikus abielus ja kellega tal on praegu (uuringu toimumise ajal) paarisuhe, isik, kellega vastaja on vabaabielus ja elab koos, kuid kellega pole seaduslikus abielus ega registreeritud kooselus, või isik, kes ei ole vastajaga vabaabielus ega ela temaga koos, kuid kellega vastajal on paarisuhe.

Endine partner – iga partner, kellega vastaja enam suhtes ei ole, kuid kellega tal on kunagi olnud paarisuhe.

Juhtum – üks vägivallaolukord, mille käigus võis ohver kannatada üht või mitut eri laadi tegu. Näiteks kui partner ründas ohvrit, on võimalik, et teda vägistati ja löödi (üks juhtum, mitu tegu).

Korduv vägivald (mitu juhtumit) – sama(de) isiku(te) algatusel korduvalt toimunud samalaadsed vägivallajuhtumid; kui sama(d) käitumisviis(id) sai(d) ohvrile osaks samades olukordades ja tõenäoliselt sama(de) isiku(te) poolt rohkem kui ühel korral.

[10] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv (EL) nr 2012/29

Kokkuvõte

Analüüsiraport „Paarisuhtevägivalla levik ja tagajärjed Eestis“ põhineb Statistikaameti 2022. aastal tehtud soolise vägivalla uuringu „Suhteuuring: turvalised suhted pereringis, tööl ja väljaspool seda“ andmetel ja annab ülevaate 18–74-aastaste Eesti elanike kokkupuudetest paarisuhtevägivallaga. Paarisuhtevägivalla alla liigituvad kõik need vaimse, füüsilise ja seksuaalse vägivalla teod, kus ohvril ja vägivallatsejal on olnud intiimne suhe. Vägivallatseja võib olla nii praegune kui ka endine (intiim)partner.

Paarisuhtevägivalla esinemine ja liigid

- Eestis on elu jooksul vähemalt korra paarisuhtevägivalda kogenud 41% kunagi paarisuhtes olnud naistest (187 000 naist) ja 33% meestest (135 000 meest). Kuigi kokkuvõttes on naiste hulgas paarisuhtevägivalla ohvreid rohkem kui meeste seas, on hiljutised näitajad üsna sarnased – viimase viie aasta jooksul on paarisuhtevägivalla all kannatanud 15% ja viimase aasta jooksul 6% nii naistest kui ka meestest. Suurem osa paarisuhtevägivalla kogemustest jääb varasematesse suhetesse, aga 17% praegu paarisuhtes olevatest naistest (56 000 naist) ja 16% meestest (54 000 meest) on kannatanud praeguse partneri vägivalla all. Naised kogevad meestega võrreldes rohkemaid paarisuhtevägivalla vorme ja kannatavad sagedamini pikaajalise vägivalla all.

- Kõige sagedamini kogetakse paarisuhtes vaimset vägivalda (39% naistest ja 32% meestest). Pooled naisohvritest ja ligi kolmveerand meesohvritest on kannatanud paarisuhtes ainult vaimse vägivalla all. Vaimse vägivalla tegudest on kõige enam ette tulnud emotsionaalset väärkohtlemist (nt alavääristamine, alandamine, sõimamine, teise mehega/naisega rääkimise tõttu vihastamine või alusetu truudusetuses süüdistamine).

- Füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda on kogenud 22% ehk viiendik paarisuhtes olnud naistest (99 000 naist) ja 9% ehk ligi kümnendik meestest (38 000 meest). Seksuaalse vägivalla ohvriks on sealhulgas langenud 9% naistest ja 1% meestest. Kõige levinumad füüsilise vägivalla teod on lükkamine, tõukamine, juustest tõmbamine, millegagi viskamine, löömine ja ähvardamine. Seksuaalne vägivald väljendub kõige sagedamini tahtevastases suguühtes, millest (nais)ohver ei julge tagajärgede hirmus keelduda.

- Eesti naiste hulgas on paarisuhtevägivalla ohvreid rohkem kui Euroopa Liidus keskmiselt, vastavalt 41% ja 32% paarisuhtes olnud naistest. Sama tendents ilmneb ka vägivalla liigiti: vaimset vägivalda on Eestis kogenud 39% ja EL-is keskmiselt 30% naistest ning füüsilist või seksuaalset vägivalda Eestis 22% ja EL-is keskmiselt 18% naistest. Eesti mehi ei ole võimalik samasugusesse võrdlusesse asetada, sest mehed olid üleeuroopalisse soolise vägivalla uuringusse kaasatud ainult 11 riigis. Naaberriikidega võrreldes on Eesti mehed kogenud paarisuhtevägivalda vähem kui Soome mehed, aga rohkem kui Läti ja Leedu mehed.

Ohvrite ja vägivaldsete partnerite profiil

- Paarisuhtevägivalla ohvrite tausta uurides ilmneb suhteuuringust selge seos inimese vanuse ja vägivalla kogemise vahel: mida noorem vanuserühm, seda rohkem on nii naiste kui ka meeste seas vägivalla all kannatanuid. Tulemused võivad näidata nooremate inimeste suuremat teadlikkust vägivallast ja õigustest. Paarisuhtevägivald on seotud inimese sotsiaalse haavatavusega – vägivalla ohvreid on rohkem partnerist materiaalselt sõltuvate, halvema terviseseisundiga ja naistel ka madalama haridustasemega inimeste hulgas. Lapsepõlves kogetud vägivald on paarisuhtevägivalla suur riskitegur – kes on lapsepõlves ise vägivalla all kannatanud või vanematevahelist vägivalda pealt näinud, langevad uuringu andmetel ka oma paarisuhtes sagedamini vägivalla ohvriks.

- Kui uurida, kas paarisuhtes vägivaldsed partnerid eristuvad kuidagi teistest, ilmnevad eripärad eelkõige naiste partneritel ja eriti neil, kes on olnud füüsiliselt või seksuaalselt vägivaldsed. Füüsiliselt või seksuaalselt vägivaldsed partnerid kalduvad olema teistest madalama haridustasemega, tarbima rohkem alkoholi ja neil on olnud vägivaldse käitumise tõttu rohkem tegemist politseiga. Meelemürkide ja vägivallatsemise seost (mees)partneritel näitab seegi, et pooled (51%) viimase viie aasta jooksul partneri füüsilist või seksuaalset vägivalda kannatanud naistest hindasid, et nende partner oli viimase raskema vägivallajuhtumi ajal olnud purjus või narkojoobes.

Paarisuhtevägivalla tagajärjed ja vägivallast teavitamine

- Suhteuuring võimaldab teha järeldusi ainult füüsilise ja seksuaalse paarisuhtevägivalla tagajärgede kohta, sest vaid vaimset vägivalda kogenud vastajatelt tagajärgede kohta ei küsitud.
- Vägivallal on naistele raskemad tagajärjed kui meestele. Ligi 15% kunagi paarisuhtes olnud naistest ja 4% meestest on saanud mõne füüsilise või seksuaalse vägivalla juhtumi tõttu kehavigastusi (eelkõige kerged muljumised näopiirkonnas, valu kehapiirkonnas, verine nina) või on neil selle tagajärjel tekkinud vaimse tervise probleeme. Kui vaadata kitsamalt ainult vägivalla ohvreid, on kehavigastusi saanud 56% nais- ja 31% meesohvritest. Viiendik viimase viie aasta jooksul füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest vajas pärast viimast raskemat juhtumit arstiabi (12% sai abi ja 9% oleks abi vajanud, kuid ei saanud), ligi viiendik (18%) ei saanud juhtunu tõttu hakkama majapidamistööde või laste eest hoolitsemisega ja kümnendik (10%) võttis end mõneks ajaks töölt või õpingutest vabaks.
- Suhteuuringu andmetel elab 41% praeguses paarisuhtes vägivalda kogenud inimestest koos lastega (sh täisealised lapsed). Seega võib uuringu tulemusi kogu rahvastikule laiendades järeldada, et paarisuhtevägivald mõjutab umbes 44 000 lastega leibkonda. Täpsemalt käsitles uuring vägivalla mõjusid lastele ainult nende vastajatega, kes on olnud korduva füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla ohvrid. Veidi üle kolmandiku (35%) naisohvritest ja üle viiendiku (22%) meesohvritest arvas, et laps on näinud või kuulnud mõnd vägivallajuhtumit pealt, ning 15% nais- ja 9% meesohvritest arvas, et laps on ise vägivallajuhtumi(te) tõttu kannatanud.
- 76% elu jooksul füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naistest ja 52% meestest on vägivallast kellelegi rääkinud või kedagi teavitanud. Üldjuhul räägitakse juhtunust ainult sõbrale või sugulasele. Mõne abistava asutuse või spetsialisti (sh politsei, tervishoiu- või sotsiaaltöötaja, tugitelefon, ohvriabi) poole on pöördunud 34% nais- ja 13% meesohvritest. Euroopa Liidu riikide võrdluses paistab Eesti silma positiivsest küljest, sest juhtunust teavitanud naiste osatähtsus on Euroopa Liidu keskmisest suurem (76% *vs* 68%) ning ka mehed on juhtunust sagedamini teada andnud kui naaberriikide Soome, Läti ja Leedu meesohvrid.

Paarisuhtevägivalla esinemine

Järgnevalt on esitatud ülevaade Eesti 18–74-aastastest paarisuhtevägivalla ohvritest. Tabelis 1 on toodud vähemalt korra praeguse ja/või endise partneri vägivalla all kannatanud naiste ja meeste osatähtsus paarisuhtes olnute hulgas ning nende hinnanguline arv Eestis. Vähemalt üht paarisuhtevägivalla juhtumit on elu jooksul kogenud 41% naistest (187 000 naist). Vaimse vägivalla all on paarisuhtes kannatanud 39% naistest, kellest ligikaudu pooled on kogenud ainult vaimset vägivalda ja ülejäänud ka füüsilist või seksuaalset vägivalda. Füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla all on kannatanud iga viies naine ehk 22% (99 000). Veidi üle 1% naistest (6000) on kogenud ainult füüsilist vägivalda, ligikaudu 12% naistest (54 000) füüsilist ja vaimset vägivalda ning 9% naistest (39 000) (ka) seksuaalset vägivalda.

Eesti meestest on elu jooksul vähemalt korra paarisuhtevägivalla all kannatanud 33% (135 000 meest). Vaimset vägivalda on kogenud 32% paarisuhtes olnud meestest, neist ligikaudu kolmveerand ainult vaimset vägivalda ja ülejäänud ka füüsilist või seksuaalset vägivalda. Peaaegu iga kümnes mees ehk 9% meestest (38 000) on kannatanud füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla all ja enamik neist on kogenud ka vaimset paarisuhtevägivalda. Seksuaalset paarisuhtevägivalda on kogenud 1% meestest (5000).

Kokkuvõtvalt näitavad tulemused, et peaaegu iga paarisuhtes toimunud vägivallajuhtum hõlmab mõnda vaimse vägivalla hulka liigitatavat tegu ja suur osa ohvreid (mehed rohkem kui naised) kogebki üksnes vaimset vägivalda. Naised kogevad meestega võrreldes enamaid paarisuhtevägivalla vorme, sest kõiki kolme liiki paarisuhtevägivalda on kogenud 6,5% naistest ja 0,8% meestest. See peegeldab paarisuhtevägivalla toimumise mustrit, mille kohaselt kannatavad naised komplekssema vägivalla all kui mehed.

Tabel 1. Elu jooksul vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivalla liigi järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
18–74-aastased paarisuhtevägivalla ohvrid kokku	41,2	187	32,6	135
Vaimne vägivald	**39,3**	**179**	**31,7**	**132**
ainult vaimne vägivald	19,4	88	23,4	97
lisaks füüsiline ja/või seksuaalne vägivald	19,9	91	8,3	35
Füüsiline või seksuaalne vägivald	**21,8**	**99**	**9,2**	**38**
ainult füüsiline vägivald	1,4	6	0,8	3
lisaks vaimne vägivald (v.a seksuaalne vägivald)	11,9	54	7,2	30
seksuaalne vägivald	8,5	39	1,2	5

Kuigi kokkuvõttes on naiste hulgas paarisuhtevägivalla ohvreid rohkem kui meeste seas, on uuringule eelnenud viie aasta näitajad üsna sarnased (tabel 2). Nii naistest kui ka meestest on viie aasta jooksul paarisuhtevägivalla all kannatanud 15%, neist 6% viimase aasta jooksul. Varasemaid juhtumeid aga on naistel märksa rohkem – 24%-l paarisuhtes olnud naistest ja 14%-l meestest.

Tabel 2. Elu jooksul vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed viimase juhtumi toimumisaja järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
18–74-aastased paarisuhtevägivalla ohvrid kokku	41,2	187	32,6	135
Viimase juhtumi toimumisaeg				
Viimase 12 kuu jooksul	6,1	28	5,8	24
1 kuni 5 aastat tagasi	8,5	39	9,2	38
Üle 5 aasta tagasi	23,9	108	14,2	59
Teadmata	2,7	12	3,4	14

Vaimne vägivald

Uuringus ei küsitud inimese käest, kas ta on kogenud vaimset, füüsilist või seksuaalset vägivalda. Selle asemel paluti vastata, kas ta on kogenud küsimustikus loetletud tegusid, ja selle järgi on hinnatud vägivalla kogemist liigiti. Järgnevalt on vaadeldud vaimse vägivalla tegusid. Kõige rohkem on nii naised kui ka mehed kannatanud oma partneri emotsionaalse väärkohtlemise all (tabel 3). 29% naistest ja 17% meestest on tundnud, et neid on paarisuhtes alavääristatud, alandatud või sõimatud omavahel olles või teiste inimeste ees. Üle viiendiku ehk 23% naistest ja viiendik ehk 20% meestest on tundnud, et partner on saanud vihaseks või põhjuseta neid truudusetuses kahtlustanud, kui nad rääkisid teise mehega/naisega.

Kui vaadata kontrolliva käitumise tegusid, siis nii naised (16%) kui ka mehed (13%) on olnud kõige rohkem olukorras, kus partner on piiranud nende sõpradega kohtumist, hobidega tegelemist või muud tegevust. Üle kümnendiku ehk 13% naistest ja veidi alla kümnendiku ehk 9% meestest on tundnud, et partner on kontrollinud, kus nad käivad, või jälginud nende käike GPS-i, telefoni või sotsiaalvõrgustike kaudu.

Suurem erinevus naiste ja meeste kogemuste vahel ilmneb partneri ähvardavas ja hirmutavamas käitumises – ligikaudu viiendik ehk 19% naistest ja ligikaudu kümnendik ehk 9% meestest on olnud olukorras, kus nende partner on käitunud meelega nii, et see neid ehmataks või hirmutaks, näiteks karjunud või asju lõhkunud.

Majandusliku vägivalla alla liigituvat olukorda, kus partner kontrollib kogu pere rahaasju ja ülemäära ka teise poole kulutusi, on kogenud 7% naistest ja 5% meestest.

Vaba ajaga seotud suhtluses ja tegevuse piiramises ning ülemäärases armukadetsemises paistab meeste ja naiste vaimse paarisuhtevägivalla kogemustes silma sarnane trend. Suuremad soolised erinevused ilmnevad hirmutamise, haiget tegemisega ähvardamise, alavääristamise ja alandamise ning isoleeriva kontrollimise puhul, mille all naised kannatavad märksa enam kui mehed. See viitab ebavõrdsele võimudünaamikale, mis ohustab naisi rohkem kui mehi.

Tabel 3. Elu jooksul vaimset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivallateo järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

		Naised		Mehed	
		%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Vaimse vägivalla ohvrid kokku		39,3	179	31,7	132
Kas Teie praegune või endine partner on…					
Emotsionaalne väärkohtlemine	alavääristanud, alandanud või sõimanud Teid omavahel olles või teiste inimeste ees?	29,2	133	17,3	72
	saanud vihaseks või hakanud Teid põhjuseta kahtlustama truudusetuses, kui rääkisite teise mehega/naisega?	22,7	103	19,8	82
Kontrolliv käitumine	piiranud Teie kohtumisi sõpradega, hobidega tegelemist või muud tegevust?	15,8	72	12,8	53
	kontrollinud, kus Te käite, või jälginud Teid GPS-i, telefoni, sotsiaalvõrgustike vm kaudu?	13,2	30	9,2	38
	piiranud Teie kohtumisi pere või sugulastega (vanavanemad, onud, tädid)?	5,8	26	3,7	15
	keelanud Teil ilma luba küsimata kodust lahkuda või pannud Teid luku taha?	3,1	14	1,3	5
	Teie kontrollimiseks hoidnud Teie tahte vastaselt enda käes Teie ID-kaarti või passi või võtnud selle Teilt ära?	1,0	4	0,4	2
Majanduslik vägivald	kontrollinud kogu pere rahaasju ja kontrollinud ülemäära Teie kulutusi?	7,0	32	4,8	20
	keelanud Teil tööl käia?	1,9	9	0,6	3
Ähvardused ja hirmutamine	käitunud meelega nii, et see Teid ehmatab või hirmutab, näiteks karjunud või lõhkunud asju?	18,5	84	9,1	38
	ähvardanud endale viga teha, kui Te ta maha jätate?	8,5	39	4,4	18
	ähvardanud teha haiget Teie lastele või kellelegi teisele, kellest Te hoolite?	4,6	21	1,2	5
	ähvardanud Teie lapsed või laste hooldusõiguse ära võtta?	4,4	20	2,8	12

Tabelist 4 on näha, mitut tabelis 3 loetletud eri liiki vaimse vägivalla tegu on inimesed kogenud. 11% naistest ja meestest on kogenud ühte vaimse vägivalla tegu, 7% kaht tegu ja 5% kolme tegu. Rohkem kui seitset eri tegu, mis viitab üsna süstemaatilisele vaimsele vägivallale, on kogenud 5% naistest ja 2% meestest.

Tabel 4. Elu jooksul vaimset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed kogetud eri liiki vägivallategude arvu järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Vaimse vägivalla ohvrid kokku	39,3	179	31,7	132
Kogetud eri liiki vaimse vägivalla tegude arv				
Üks	11,3	51	11	46
Kaks	7,5	34	7,2	30
Kolm	5,2	24	4,6	19
Neli	4,0	18	3,4	14
Viis	3,3	15	2,2	9
Kuus	2,9	13	1,6	7
Seitse	1,8	8	0,9	4
Kaheksa kuni kolmteist	3,4	15	0,9	4

Tabel 5 annab ülevaate sellest, kes on ohvri kallal vaimset vägivalda tarvitanud: kas praegune, endine või nii praegune kui ka endine partner. Ligikaudu 28% naistest ja 19% meestest on olnud ainult endise partneri vaimse vägivalla ohvrid. Peaaegu 12% naistest (53 000) on kannatanud praeguse partneri vägivallategude ja neist üle kümnendiku ka endise partneri tegude all. Meestest on praeguse partneri vaimset vägivalda kogenud peaaegu 13% (52 000), kellest ligi viiendik on kogenud ka endise partneri vägivalda.

Tabel 5. Elu jooksul vaimset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivallatseja järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Vaimse vägivalla ohvrid kokku	39,3	179	31,7	132
Ohvri kallal vaimset vägivalda tarvitanud isik(ud)				
Ainult praegune partner	10,2	46	10,2	42
Ainult endine partner	27,5	125	19,1	79
Nii praegune kui ka endine partner	1,6	7	2,5	10

Tabelis 6 on vaadeldud küsitluse ajal (analüüsis *praegu*) paarisuhtes olnud vastajate kogemusi. Praeguse partneri vaimset vägivalda on kogenud 17% paarisuhtes olevatest naistest. Ligi pooled naised on kogenud vaimset vägivalda harva, sh üks kord. Kogu aeg või tihti kannatab vaimse vägivalla all 2% praegu paarisuhtes olevatest naistest. Paarisuhtes olevatest meestest on praeguse partneri vaimset vägivalda kogenud 16%, kellest kaks kolmandikku on kogenud vaimset vägivalda harva, sh üks kord. Kogu aeg või tihti kannatab vaimse vägivalla all 1% praegu paarisuhtes olevatest meestest.

Tabel 6. Praeguses suhtes vaimset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivalla sageduse järgi
(% praegu paarisuhtes olevatest 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Praeguse partneri vaimse vägivalla ohvrid kokku	17,1	54	16,2	53
Praeguse partneri vaimse vägivalla sagedus				
Kogu aeg või tihti	2,0	6	0,8	3
Mõnikord	4,7	15	4,0	13
Harva (sh üks kord)	8,8	28	9,4	30
Teadmata	1,6	5	2,0	7

Füüsiline ja seksuaalne vägivald

Füüsilist vägivalda ilma seksuaalse vägivallata on paarisuhtes kogenud 13% naistest ja 8% meestest. Seksuaalse vägivalla all on kannatanud 9% naistest ja 1% meestest. Füüsilist või seksuaalset vägivalda kokku on kogenud 22% naistest ja 9% meestest. Järgnevalt on vaadeldud füüsilise ja seksuaalse vägivalla tegusid (tabel 7).

Ligikaudu 16% naisi on partner sihilikult lükanud, tõuganud või juustest tõmmanud ning 13% naisi millegagi tahtlikult visanud või lahtise käega löönud nii, et see tegi haiget või hirmutas. Sama palju (13%) on naisi, kellele on ähvardatud teha halba nii, et nad olid hirmul. 8% paarisuhtes olevatest naistest on sihilikult löödud rusika, kõva eseme või jalaga. Elu ohustavaid tegevusi, nagu külm- või tulirelva kasutamine või kägistamine ja lämmatamine, on pidanud kannatama umbes 3% naistest. Paarisuhtes toimunud seksuaalse vägivalla tegudest on naistel enim (6%) olnud soovimatut suguühtesse astumist olukorras, kus nad ei julgenud keelduda, sest kartsid tagajärgi. Ligi 4% naisi on sunnitud suguühtesse neid ähvardades, kinni hoides või haiget tehes ja 2% naistest on olnud suguühtes, kui nad ei olnud alkoholi- või narkojoobe tõttu võimelised keelduma.

Mehed on kogenud füüsilist ja eriti seksuaalset vägivalda vähem kui naised. Veidi üle 6% meestest on olnud olukorras, kus partner on neid millegagi sihilikult visanud või lahtise käega löönud nii, et see tegi haiget või hirmutas, 4% meestest on sihilikult lükatud, tõugatud või juustest tõmmatud ning 3% meestest on rusika, jala või kõva esemega löödud. Alla 1% meestest on olnud vastu tahtmist suguühtes, sest ei olnud võimelised alkoholi- või narkojoobe tõttu keelduma, ja veidi vähem on neid mehi, kes on olnud suguühtes, sest ei julgenud tagajärgi kartes keelduda.

Eelnevast nähtub meeste ja naiste ohvrikogemuste suur erinevus. Mehed kogevad suhtes olles pigem n-ö kergemat laadi füüsilist vägivalda (viskamine või lahtise käega löömine), naised palju enam hirmutavat ja raskete tagajärgedega ning elu ohustavat käitumist. Seksuaalne vägivald on tugevalt soopõhine ning seotud kontrollil ja hirmul põhinevate suhetega. Meeste seksuaalse vägivalla kogemustes puudub enamasti füüsiline sund, mida naistel on märgatavalt enam. Kõige rohkem kogevad naised paarisuhtes sellist seksuaalvägivalda, kus otsest sundi ei ole, ent „ei“ ütlemine on ebaturvaline. Võimuerinevus ja hirm töötavad vägivaldses suhtes sunnimehhanismina, mistõttu ohvril sisuliselt puudub võimalus suguühtest keelduda.

Tabel 7. Elu jooksul füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivallateo järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

		Naised		Mehed	
		%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvrid kokku		21,8	99	9,2	38
Kas Teie praegune või endine partner on…					
Füüsiline vägivald	Teid sihilikult lükanud, tõuganud või juustest tõmmanud nii, et see tegi haiget või hirmutas Teid?	15,8	72	4,0	17
	sihilikult Teid millegagi visanud või lahtise käega löönud nii, et see tegi haiget või hirmutas Teid?	12,8	58	6,4	27
	ähvardanud teha Teile halba nii, et olite hirmul?	11,5	52	2,1	9
	Teid sihilikult löönud rusika, kõva eseme või jalaga nii, et see tegi haiget või hirmutas Teid?	8,3	38	3,4	14
	püüdnud Teid meelega lämmatada või kägistada?	3,4	16	*	*
	kasutanud või ähvardanud kasutada Teie vastu nuga, tulirelva, muud relva või ohtlikku ainet?	2,6	12	0,8	3
	kasutanud Teie vastu jõudu mõnel eespool nimetamata viisil nii, et see tegi haiget või hirmutas Teid?	1,1	5	*	*
	Teid meelega põletanud?	*	*	*	*
Seksuaalne vägivald	astunud Teiega suguühtesse, mida Te ei soovinud, kuid ei julgenud keelduda, sest kartsite keeldumise tagajärgi?	6,2	28	0,5	2
	sundinud Teid suguühtesse, ähvardades, kinni hoides või mingil viisil haiget tehes? (Suguühte all on mõeldud vaginaal-, oraal- või anaalseksi või sissetungimist esemega.)	3,8	17	*	*
	astunud Teiega suguühtesse, kui Te ei olnud võimeline keelduma, sest olite alkoholi- või narkojoobes?	2,0	9	0,7	3
	sundinud Teid suguühtesse kellegi kolmandaga jõu, ähvarduste või väljapressimise abil? (Arvestage siin ka seksima sundimist raha, esemete või teenete eest.)	*	*	*	*

* Tulemusi ei ole liiga väikese vastajate arvu tõttu võimalik avaldada.

Tabelist 8 selgub, mitut tabelis 7 loetletud eri liiki füüsilise või seksuaalse vägivalla tegu on inimesed kogenud. 6% naistest ehk veerand kõigist füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla ohvritest on kannatanud ühte vägivallategu, 11% naistest ehk veidi üle poole ohvritest kaht kuni nelja tegu ja 5% naistest ehk veidi alla veerandi ohvritest viit kuni kümmet tegu.

4% paarisuhtes füüsilise või seksuaalse vägivalla all kannatanud meestest ehk peaaegu pooled kõigist füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla meesohvritest on kogenud üht vägivallategu ja ülejäänud 5% vähemalt kaht vägivallategu.

Tabel 8. Elu jooksul füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed kogetud eri liiki vägivallategude arvu järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvrid kokku	21,8	99	9,2	38
Kogetud eri liiki füüsilise või seksuaalse vägivalla tegude arv				
Üks	5,6	25	4,3	18
Kaks	3,9	18	2,2	9
Kolm	3,8	17	1,3	5
Neli	3,4	16	0,9	4
Viis kuni kümme	5,0	23	0,5	2

Kõige enam on kogetud endise partneri füüsilist või seksuaalset vägivalda – ligikaudu 18% paarisuhtes olnud naistest ja 7% meestest on olnud ainult endise partneri vägivalla ohvrid (tabel 9). Peaaegu 4% naistest ja 2% meestest elab koos partneriga, kes on kasutanud nende vastu füüsilist või seksuaalset vägivalda. 0,5% naiste vastu on kasutanud vägivalda nii endine kui ka praegune partner.

Tabel 9. Elu jooksul füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivallatseja järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvrid kokku	21,8	99	9,2	38
Ohvri kallal füüsilist või seksuaalset vägivalda tarvitanud isik(ud)				
Ainult praegune partner	3,4	16	2,0	8
Ainult endine partner	17,9	81	6,8	28
Endine ja praegune partner	0,5	2	*	*

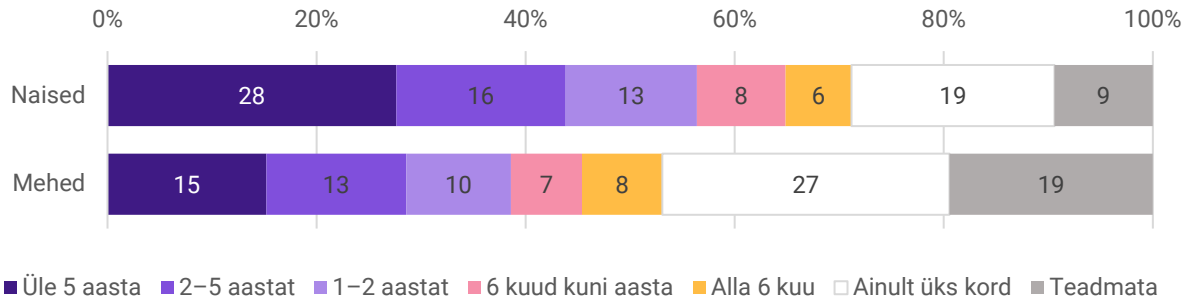
* Tulemusi ei ole liiga väikese vastajate arvu tõttu võimalik avaldada.

Füüsiline ja seksuaalne paarisuhtevägivald võib kesta väga pikka aega, eriti naissoost ohvritel. Tabelist 10 on näha, et 6% paarisuhtes olnud naistest on jäänud vägivaldsesse suhtesse rohkem kui viieks aastaks. Meeste sama näitaja on veidi üle 1%. Kui vaadata eraldi ainult füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud inimesi, siis ilmneb, et iga neljas naisohver (28%) ja iga seitsmes meesohver (15%) on kannatanud vägivalla all üle viie aasta (joonis 1). 56% füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naistest ja 39% meestest on pidanud seda kannatama üle aasta. See viitab, et mehed lahkuvad vägivaldsest suhtest kiiremini kui naised või lõpeb nende vastane vägivald kiiremini. Meeste seas on naistest rohkem ka neid, kes on kogenud füüsilist või seksuaalset vägivalda ainult ühel korral (vastavalt 27% ja 19%).

Tabel 10. Elu jooksul füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivalla kestuse järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

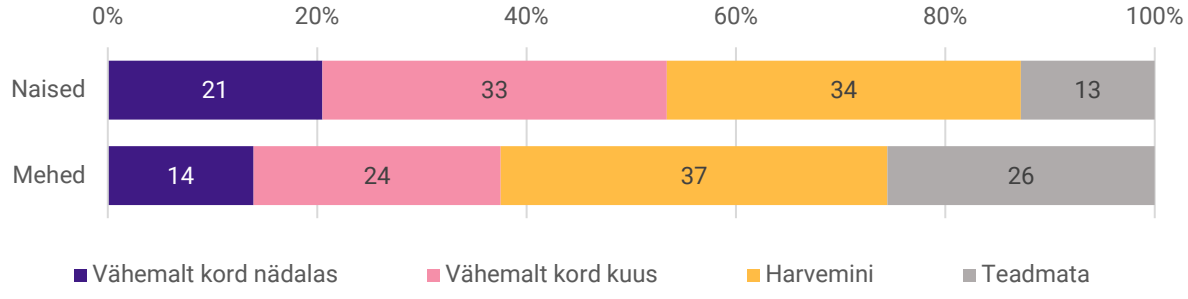
	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvrid kokku	21,8	99	9,2	38
Füüsilise või seksuaalse vägivalla kestus				
Üle 5 aasta	6,0	27	1,4	6
2–5 aastat	3,5	16	1,2	5
1–2 aastat	2,7	12	0,9	4
6 kuud kuni aasta	1,8	8	0,6	3
Alla 6 kuu	1,4	6	0,7	3
See juhtus ainult üks kord	4,2	19	2,5	10
Teadmata	2,0	9	1,8	7

Joonis 1. Elu jooksul füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivalla kestuse järgi (% paarisuhtes füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest/meestest)

Ilmneb, et viiendik korduva füüsilise või seksuaalse vägivalla naisohvritest on kogenud vägivalda iga nädal ja kolmandik iga kuu (joonis 2). Seega veidi rohkem kui pooled korduva vägivalla alla kannatanud naistest on kogenud füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda regulaarselt, kolmandik on sellega kokku puutunud harvemini (nt mõned korrad aastas, ainult puhkuse ajal vms) ja ülejäänutel ei ole esinemissagedus teada. Meeste hulgas on uuringu andmetel regulaarse füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla ohvreid vähem – vähemalt kord kuus on sellega kokku puutunud 38% korduva füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvritest. Siin aga ei tohi tähelepanuta jätta, et iga neljanda mehe puhul ei ole teada, kui sageli ta on füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud.

Joonis 2. Elu jooksul korduvat füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed vägivalla sageduse järgi (% paarisuhtes korduvat füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest/meestest)

Paarisuhtevägivalla ohvrite sotsiaaldemograafilised näitajad

Selles peatükis antakse ülevaade paarisuhtevägivalla ohvrite sotsiaaldemograafilisest profiilist. Kõigepealt on kirjeldatud ohvrite tausta sõltumata sellest, kas vägivallatseja oli endine või praegune partner, ja seejärel on keskendutud neile ohvritele, kes on kogenud praeguse partneri vägivalda. Joonistel on esitatud sotsiaaldemograafiliste näitajate järgi paarisuhtevägivalda kogenute osatähtsused koos usaldusvahemikega. Kui sama tunnuse eri väärtuste usaldusvahemikud ei kattu, viitab see statistiliselt olulisele erinevusele. Usaldusvahemike kattumise korral ei saa andmete põhjal järeldada, et erinevus oleks statistiliselt oluline.

Praeguse ja/või endise partneri vägivalla ohvrid

Elu jooksul paarisuhtes vägivalda kogenud naiste ja meeste osatähtsus väheneb vanusega (joonis 3). Näiteks alla 30-aastastest paarisuhtes olnud naistest on paarisuhtevägivalda kogenud ligikaudu 48%. Üle 65-aastaste naiste vastav näitaja on veidi üle 30%. Oluline on arvestada, et nooremad inimesed on üldiselt teadlikumad sellest, mida peetakse vägivallaks, eriti vaimseks vägivallaks (vt nt Turu-Uuringute AS, 2024[11]; European Commission, 2024[12]). Seetõttu võib täheldatud statistiline erinevus vanuserühmade vahel osaliselt peegeldada erinevusi vägivalla tajumises ja teadvustamises.

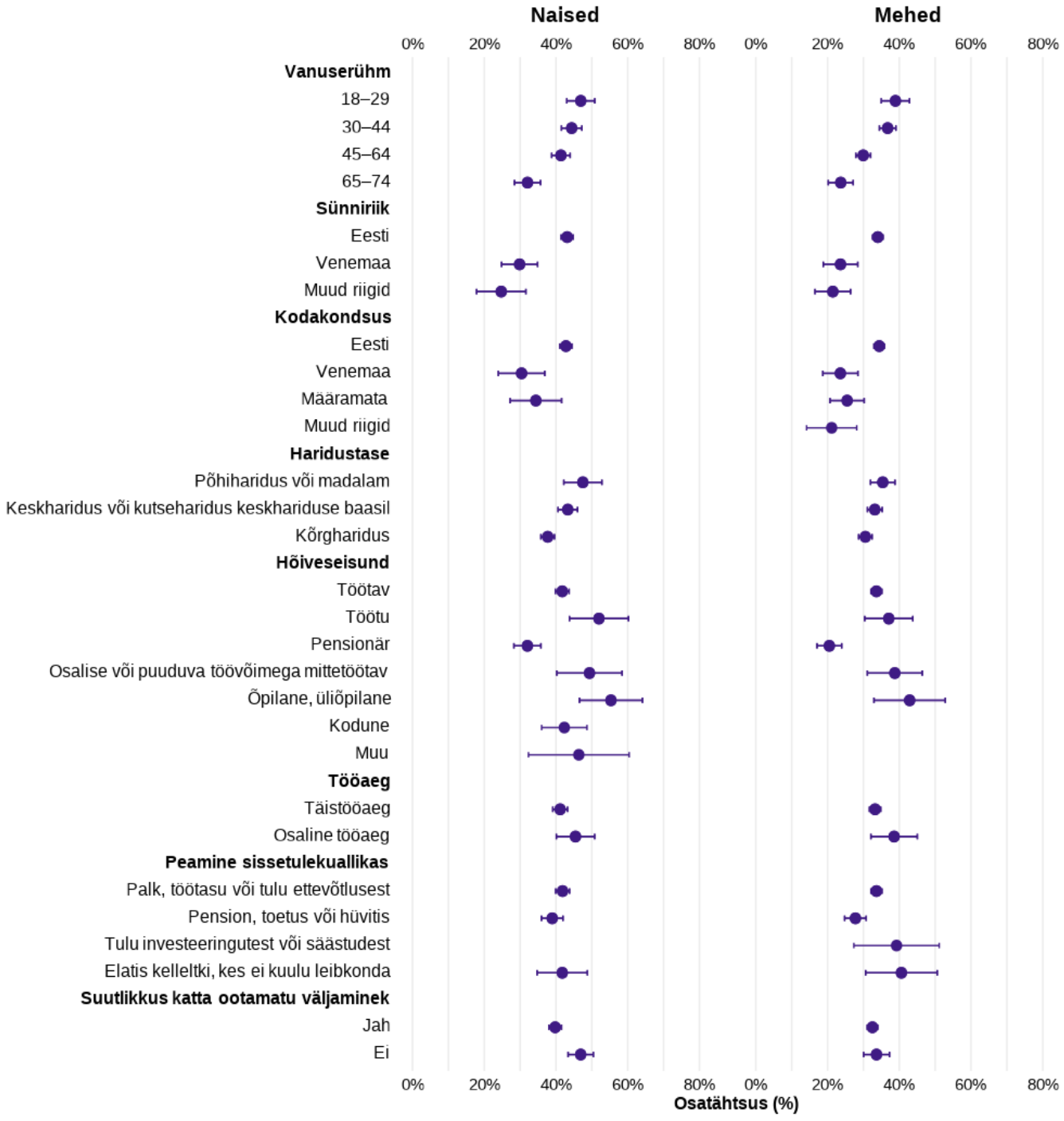
Eestis sündinud ja Eesti kodakondsusega naiste ja meeste seas on rohkem paarisuhtevägivalda kogenud inimesi kui Venemaal või mõnes teises riigis sündinute või teise kodakondsusega inimeste hulgas. Põhi- või sellest madalama haridustasemega naised on kogenud paarisuhtevägivalda enam kui kõrgharidusega naised. Paarisuhtevägivalda kogenud meeste vahel haridustasemeti erinevusi ei ole.

Tööhõiveseisundi ja sissetulekutega seotud näitajatest on statistiliselt olulisi erinevusi ainult tööhõives. Pensionil olevad naised ja mehed on kogenud paarisuhtevägivalda märksa vähem kui tööl käivad naised ja mehed või üliõpilastest naised ja mehed. Selline erinevus on suurel määral seotud vanusega – vanemas eas, kui ollakse juba pensionile jäänud, on vägivalla ohvreid vähem kui nooremate ja seega ka aktiivses tööeas olevate hulgas.

[11] Turu-Uuringute AS (2024). *Eesti elanikkonna teadlikkuse uuring soopõhise vägivalla ja inimkaubanduse valdkonnas.* Turu-Uuringute AS, Sotsiaalministeerium. https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/documents/2024-04/Eesti%20elanikkonna%20teadlikkuse%20uuring%20soop%C3%B5hise%20v%C3%A4givalla%20ja%20inimkaubanduse%20valdkonnas.pdf

[12] European Commission (2024). *Eurobarometer FL544. Gender stereotypes – Violence against women.* European Union. https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3252

Joonis 3. Elu jooksul vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed ohvri sotsiaaldemograafiliste näitajate järgi, 1. osa (% paarisuhtes olnud isikutest ja usaldusvahemikud)

Jooniselt 4 on näha, et kõige rohkem on elu jooksul paarisuhtevägivalda kogenuid leskede ja lahutatute seas (59% lahutatud ja lesestunud naistest ning 43% lahutatud ja lesestunud meestest), abielus või registreeritud kooselus olevate inimeste vastav näitaja on väiksem (vastavalt 31% ja 25%). See seos ei kirjelda põhjuslikku mõju, vaid kajastab vägivallakogemuste osatähtsust küsitlusaegse perekonnaseisu järgi. Vägivalla suurem levimus leskede ja lahutatute seas võib olla seotud asjaoluga, et vägivald suurendab suhte lagunemise riski, kuid olemasolevad andmed ei võimalda selle kohta põhjuslikke järeldusi teha.

Paarisuhtevägivalda esineb vähem registreeritud kooselus või abikaasaga koos elavate inimeste hulgas. Samal ajal on vägivalda kogenute osatähtsus suurem seadustamata kooselus olevate ning nende inimeste hulgas, kes ei ela partneriga koos.

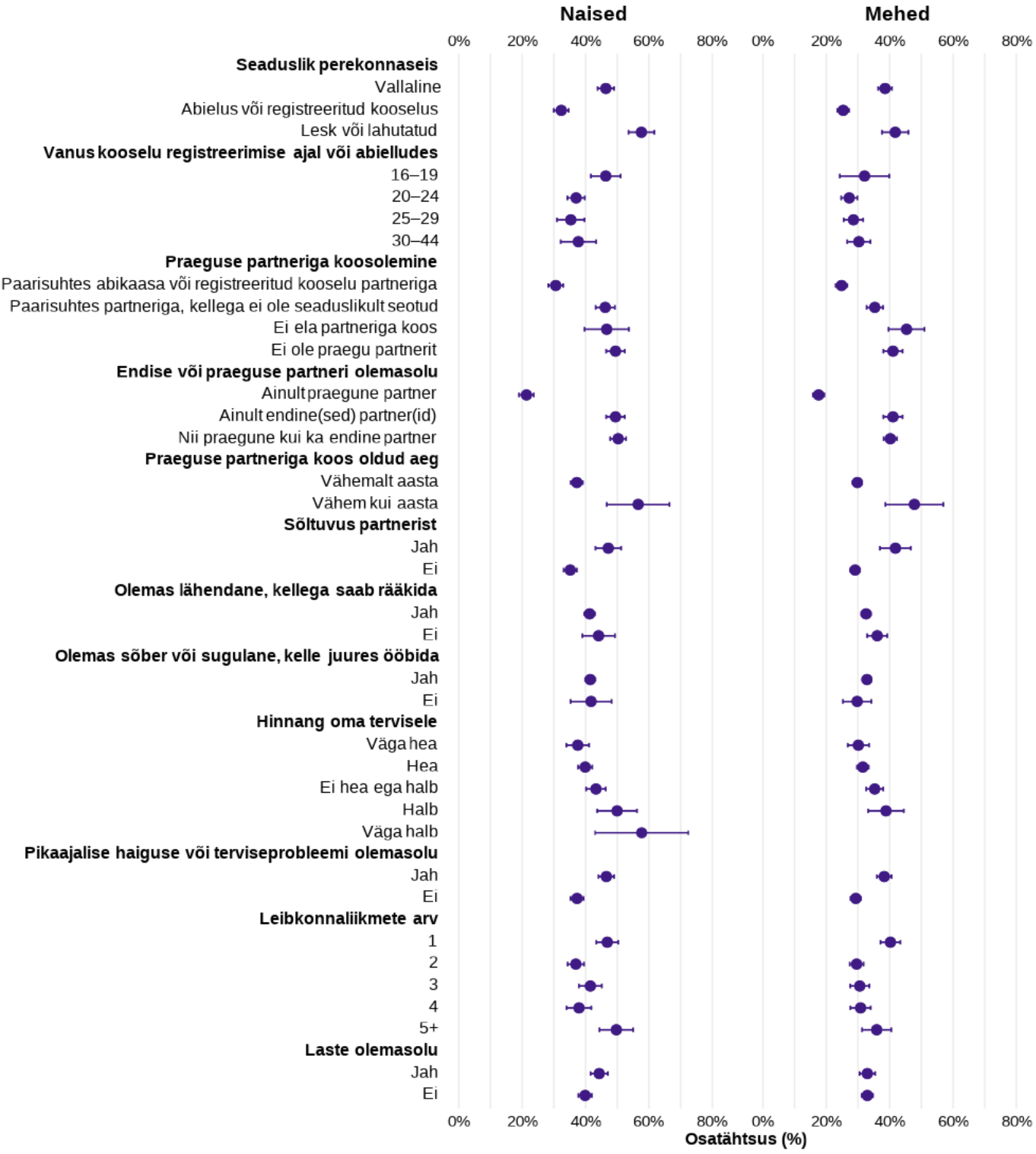
Paarisuhtevägivalla esinemine on seotud paarisuhete arvuga. On mõistetav, et vähem on intiimpartneri vägivalda kogenud need, kellel on olnud ainult üks, praegune partner, ja rohkem need, kellel on olnud elu jooksul mitu partnerit. Mida enam suhteid on olnud, seda suurem on tõenäosus puutuda vähemalt ühes suhtes kokku vägivaldse käitumisega. Seda kinnitab ka asjaolu, et endiste partnerite vägivallast raporteeriti märksa sagedamini kui praeguse partneri omast.

Rohkem on kannatanud vägivalda need, kes sõltuvad oma partnerist raha, toidu või millegi muu tõttu. Sõltuvussuhe võib vähendada võimalusi suhtest lahkuda ja abi otsida. Sellistes olukordades võib partneri võimupositsioon tugevneda ning kontroll suureneda, mis teeb ohvri haavatavamaks.

Statistiliselt olulist erinevust paarisuhtevägivalla esinemises nende vahel, kellel on sotsiaalne tugivõrgustik ja kellel mitte, ei ole. See võib tähendada, et kuigi tugivõrgustikud pakuvad emotsionaalset tuge ja potentsiaalset abi, ei pruugi nende olemasolu iseenesest kaitsta vägivaldse partneri eest või vägivalda ära hoida.

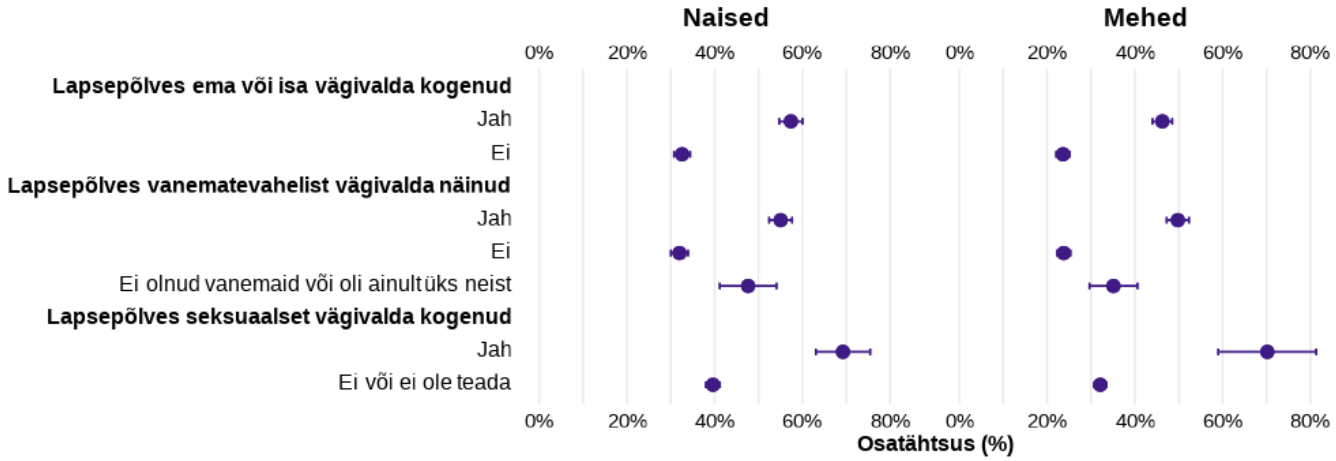
Tervise enesehinnangu puhul ilmneb selge seos: nende hulgas, kes peavad oma tervist halvaks, on vägivalda kogenute osatähtsus suurem kui nende seas, kes hindavad tervist väga heaks. Halvem tervisehinnang võib olla nii vägivalla tagajärg (nt kroonilised haigused, stress, ärevus, depressiivsus, vigastused) kui ka tegur, mis muudab inimese vägivaldses suhtes haavatavamaks.

Joonis 4. Elu jooksul vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed ohvri sotsiaaldemograafiliste näitajate järgi, 2. osa (% paarisuhtes olnud isikutest ja usaldusvahemikud)

Uuringu tulemused näitavad, et lapsepõlves kogetud vägivald on suur paarisuhtevägivalla riskitegur (joonis 5). Neil, kes on kannatanud lapsepõlves oma vanemate vägivalla all, näinud pealt vanematevahelist vägivalda või olnud kellegi seksuaalvägivalla ohvrid, on suurem tõenäosus langeda paarisuhtes vägivalla ohvriks kui neil, kes ei ole lapsena vägivalda kogenud. See viitab nn vägivallatsüklile, s.t kahjulikud lapsepõlvekogemused võivad muuta inimesed haavatavaks ning mõjutada nende hilisemaid suhtevalikuid ja toimetulekumustreid.

Joonis 5. Elu jooksul vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed ohvri lapsepõlves kogetud vägivalla järgi (% paarisuhtes olnud isikutest ja usaldusvahemikud)

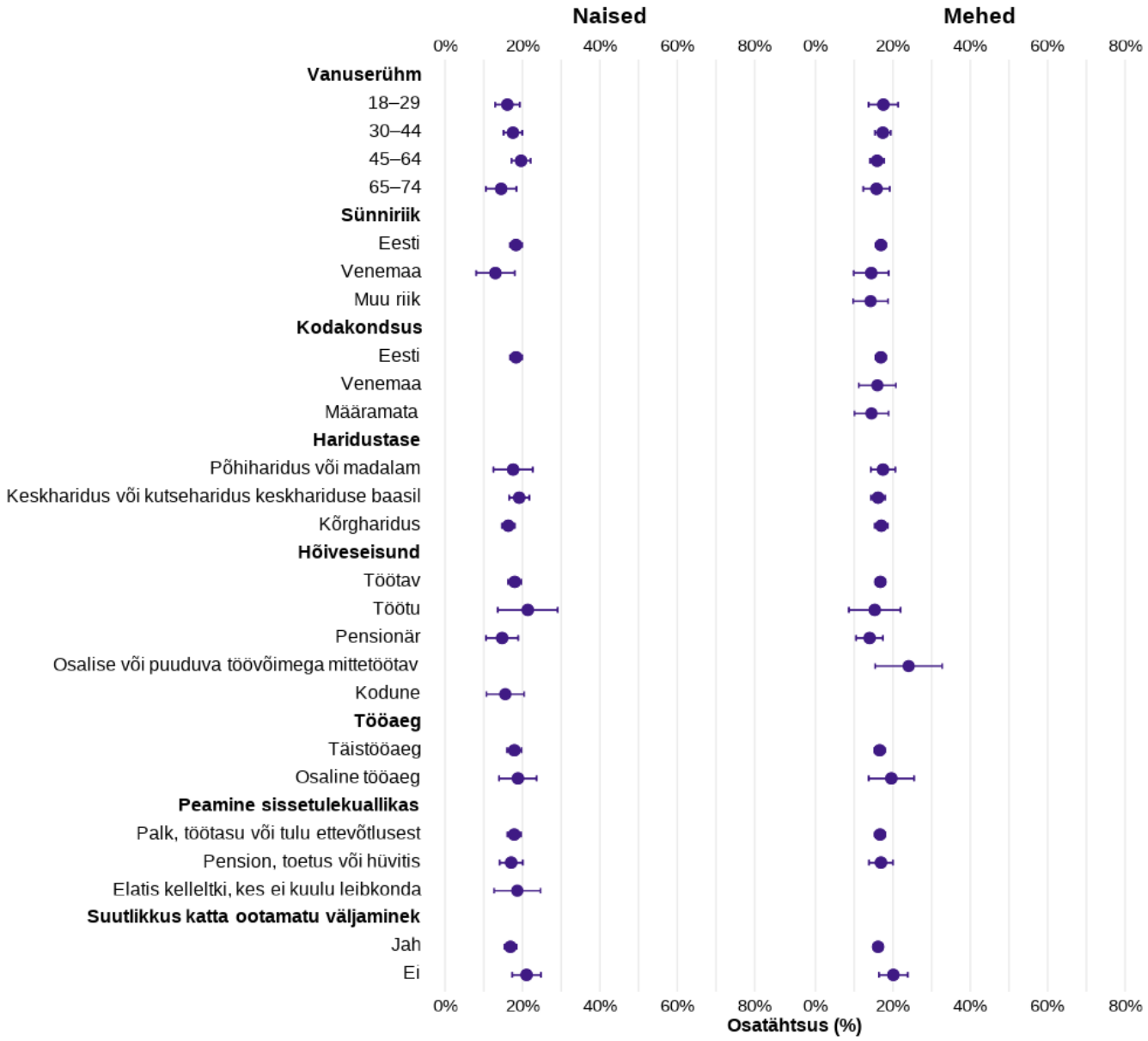

Praeguse partneri vägivalla ohvrid

Selles alapeatükis on vaadeldud ainult neid, kes olid küsitluse ajal (analüüsis *praegu*) paarisuhtes. Seega ei ole siin esitatud osatähtsused võrreldavad eelmises alapeatükis toodutega, sest seal oli arvestatud kõiki, kes on kunagi paarisuhtes olnud. Uuringu järgi on oma praeguse partneri vägivalla all kannatanud 17% naistest (56 000) ja 16% meestest (54 000).

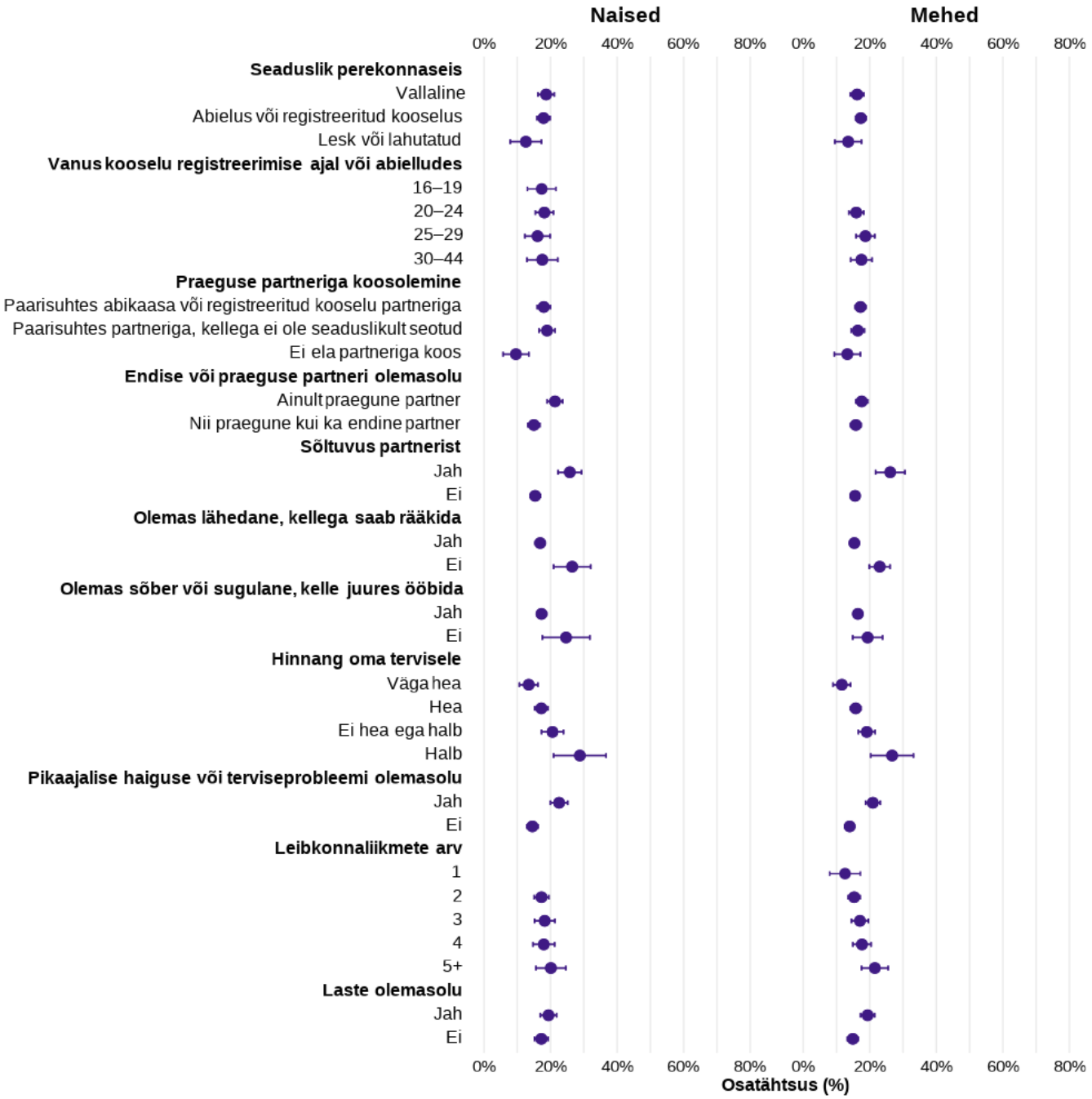
Vägivalda kogenute sotsiaaldemograafiliste näitajate võrdlusest selgub, et vägivalla esinemine ei erine oluliselt vanuse, sünniriigi, kodakondsuse, haridustaseme, tööhõive, sissetulekuallika ega majandusliku toimetuleku järgi (joonis 6). See tähendab, et vägivalda võib olla kõigis ühiskonnagruppides.

Joonis 6. Praeguses suhtes vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed ohvri sotsiaaldemograafiliste näitajate järgi, 1. osa (% praegu paarisuhtes olevatest isikutest ja usaldusvahemikud)

Nende kannatanute seas, kes on hinnanud, et neil puudub sotsiaalne tugivõrgustik, on rohkem vägivaldse partneriga paarisuhtes olijaid kui nende seas, kellel on sotsiaalne tugivõrgustik (joonis 7). Toetava inimese puudumine vähendab võimalust, et keegi märkab probleeme suhtes, pakub emotsionaalset tuge ja julgustab olukorrale lahendust leidma. Nende kannatanute seas, kes on hinnanud oma tervisliku seisundi halvaks, on rohkem vägivaldse partneriga paarisuhtes olijaid kui nende seas, kes on hinnanud oma tervise väga heaks.

Joonis 7. Praeguses suhtes vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised ja mehed ohvri sotsiaaldemograafiliste näitajate järgi, 2. osa (% praegu paarisuhtes olevatest isikutest ja usaldusvahemikud)

Paarisuhtes vägivaldsete partnerite sotsiaaldemograafilised näitajad

Paarisuhtevägivallas on alati kaks poolt: ohver ja vägivallatseja. Kui eespool anti ülevaade vägivalla tõttu kannatanud inimestest, siis selles peatükis keskendutakse vägivaldsetele partneritele. Vaadeldakse kõiki uuringu toimumise ajal paarisuhtes olnud isikuid, et võrrelda vägivalda kasutanud partnereid nendega, kes ei ole praeguses paarisuhtes vägivaldsed olnud. Nii nagu ülejäänud analüüsis käsitletakse ka siin naisi ja mehi eraldi, kuid partneri sugu eraldi ei vaadelda, sest samasoolisi paare oli valikuuringus selleks liiga vähe. Ehkki osa vastajaid (ligi 1% paarisuhtes olijatest) elab koos samast soost partneriga, on enamiku vastajate partnerid vastassoost: naistel meespartnerid ja meestel naispartnerid.

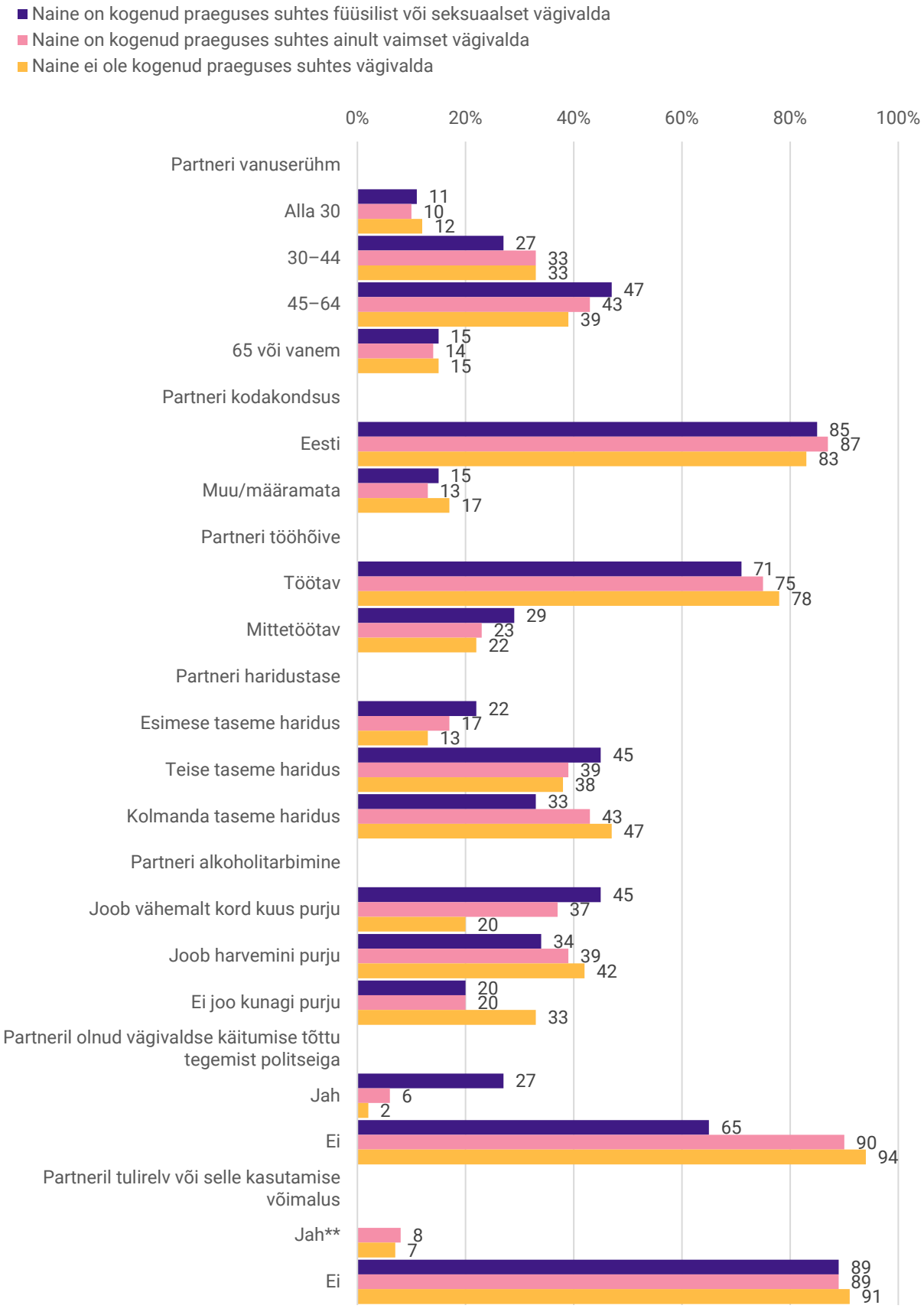
Naiste partnerite tausta analüüsimisel on vastajad jagatud kolme rühma: 1) praeguses suhtes partneri füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naised (võivad olla lisaks kogenud ka vaimset vägivalda), 2) praeguses suhtes ainult partneri vaimset vägivalda kogenud naised, 3) praeguses paarisuhtes vägivalda mittekogenud naised ehk võrdlusrühm. Kuna meeste seas on füüsilise ja seksuaalse vägivalla ohvreid vähem, siis nende puhul käsitletakse kõiki paarisuhtevägivallas kannatanuid ühe rühmana.

Jooniselt 8 ilmneb, et paarisuhtes naise vastu füüsilist või seksuaalset vägivalda kasutavad partnerid eristuvad oma sotsiaaldemograafilise tausta poolest võrdlusrühmast mõnevõrra enam kui ainult vaimselt vägivaldsed partnerid. Füüsiliselt või seksuaalselt vägivaldsed partnerid kalduvad olema teistest madalama haridustasemega ja tarbima rohkem alkoholi. Igal neljandal füüsiliselt või seksuaalselt vägivaldsel partneril on olnud vägivaldse käitumise tõttu tegemist politseiga. Tulemused on ootuspärased, sest Eesti karistusseadustiku järgi on kriminaliseeritud eelkõige füüsiline ja seksuaalne vägivald, mistõttu pöördutakse politseisse just selliste juhtumite korral, eriti juhul, kui partner on joobes.

Paarisuhtes olevate meeste kogemusi uurides ei eristu vägivaldsed partnerid oma sotsiaaldemograafiliselt taustalt vägivalda mittekasutanutest (joonis 9). Alkoholi tarbimise seos vägivaldse käitumisega ei ole samuti nii tugev kui naiste võrdluses, aga siiski on näha, et alkoholiga liialdavad partnerid kalduvad olema paarisuhtes meeste vastu vägivaldsemad.

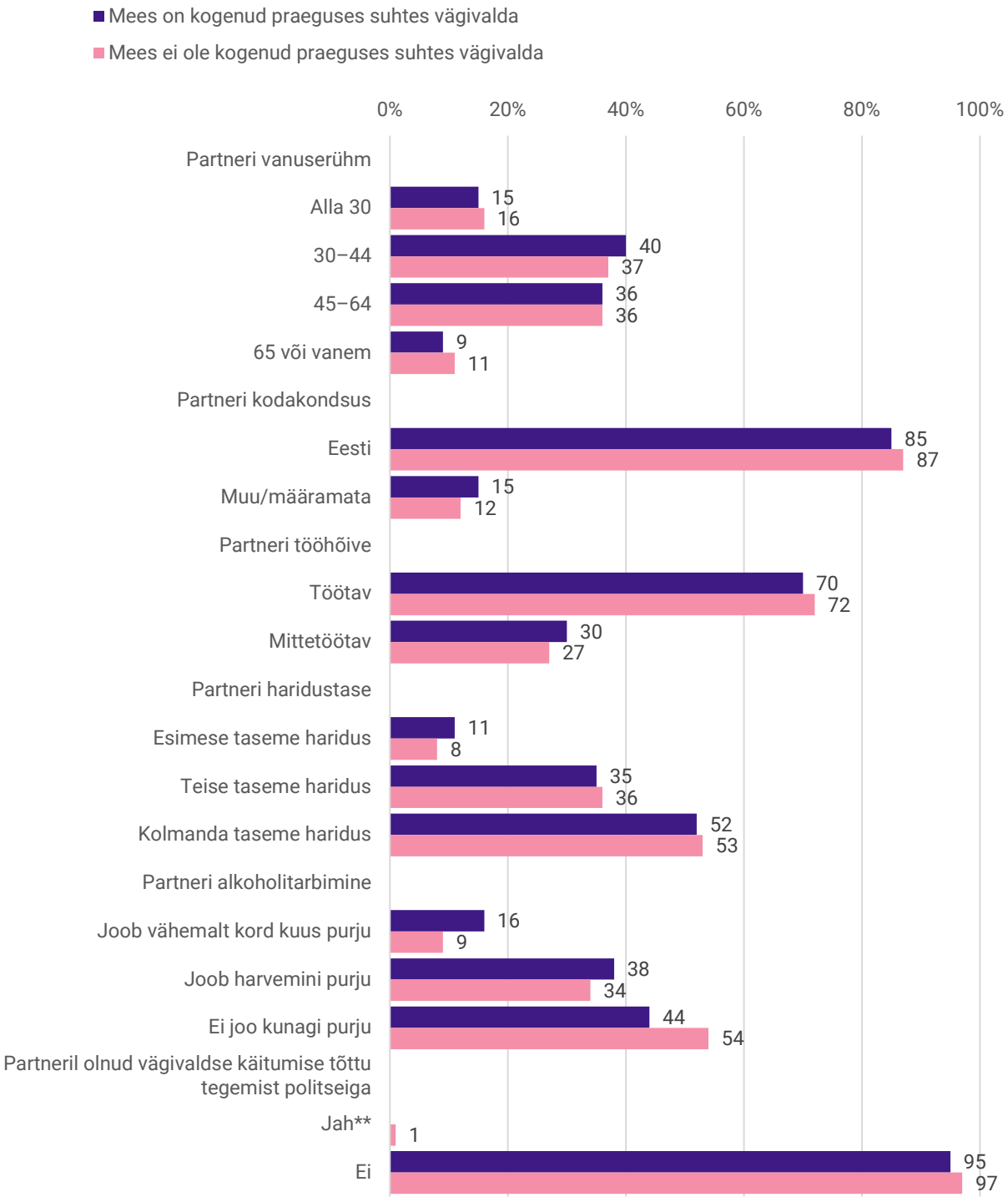
Suhteuuring käsitles meelemürkide ja paarisuhtevägivalla seost ka detailsemalt. Viimase viie aasta jooksul endise või praeguse partneri füüsilist või seksuaalset vägivalda kannatanutel paluti hinnata, kas viimase raskema vägivallajuhtumi ajal oli vastaja ise või tema partner purjus või narkojoobes. Siingi on näha, et just naissoost ohvrite partneritel kipuvad meelemürgid ja vägivallatsemine käsikäes käima. Naissoost ohvrite hinnangul oli pooltel (51%) juhtudel joobes nende partner ja 14%-l juhtudest ohver ise, sealhulgas 11%-l juhtudest olid joobes mõlemad. Meeste hinnangul oli kumbagi olukorda võrdselt – 29%-l juhtudest oli joobes vägivallatseja ja 29%-l juhtudest ohver (sh 20%-l juhtudest mõlemad).

Joonis 8. Paarisuhtes olevad 18–74-aastased naised vägivallakogemuse ja partneri sotsiaaldemograafiliste näitajate järgi*

* Joonis ei kajasta partneri sotsiaaldemograafilistel näitajatel rühma „ei oska öelda / ei soovi vastata".
** Füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naiste kohta ei saa näitajat avaldada liiga väikese vastajate arvu tõttu.

Joonis 9. Paarisuhtes olevad 18–74-aastased mehed vägivallakogemuse ja partneri sotsiaaldemograafiliste näitajate järgi*

* Joonis ei kajasta partneri sotsiaaldemograafilistel näitajatel rühma „ei oska öelda / ei soovi vastata".
** Vägivalda kogenud meeste kohta ei saa näitajat avaldada liiga väikese vastajate arvu tõttu.

Paarisuhtevägivalla tagajärjed ja vägivallast teavitamine

Käesolev peatükk annab suhteuuringu andmete põhjal ülevaate sellest, milliseid tagajärgi toob paarisuhtevägivald kaasa ohvrile ja kui paljusid lapsi see võib mõjutada. Lisaks käsitletakse peatüki lõpus paarisuhtevägivallast teavitamist – kui paljud ohvrid annavad vägivallast teada ja kellele. Tulemusi vaadates peab arvestama, et olenevalt teemast on vastajate ring erinev ja kõik tulemused ei ole üldistatavad kõikidele paarisuhtes olnutele ega ka kõikidele paarisuhtevägivalla ohvritele. Kuna paarisuhtevägivalla tagajärgede kohta on küsitud ainult füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvritelt, ei saa andmete põhjal teha järeldusi vaimse vägivalla tagajärgede kohta.

Uuringust selgub, et ligi 15% kunagi paarisuhtes olnud naistest on mõne füüsilise või seksuaalse vägivalla juhtumi tõttu saanud kehavigastusi või on neil selle tagajärjel tekkinud vaimse tervise probleeme (tabel 11). Kehavigastusi on saanud 12% paarisuhtes olnud naistest ja vaimse tervise probleemid on tekkinud 9%-l naistel. Meeste hinnangud kogetud füüsilise või seksuaalse vägivalla tagajärgedele on märksa leebemad – vaid 4% kunagi paarisuhtes olnud meestest on saanud kehavigastusi või vaimse tervise probleeme. Sama tendents ilmneb ka selles, kui ohtlikuna naised ja mehed kogetud vägivalda tajuvad. 8% kunagi paarisuhtes olnud naistest ja alla 1% meestest on tundnud, et nende elu on olnud mõne partneripoolse vägivallajuhtumi ajal ohus. Need tulemused on kooskõlas varasemate uuringute ja teiste autorite leidudega (vt nt Arias ja Corso 2005[13]; Conroy, Crowley ja DeSanto 2024[14]), mille järgi kogevad naised meestest sagedamini füüsilist või seksuaalset vägivalda ja enam raskemaid vägivallategusid (nt peksmine, lämmatamine, relva kasutamine). Seetõttu on naiste ja meeste hinnangutes vägivalla tagajärgedele ilmnenud mitmekordne erinevus mõistetav.

Tabel 11. Füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla tagajärjel saadud kehavigastused ja vaimse tervise probleemid (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest/meestest ja arv)

	Naised		Mehed	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Saanud kehavigastuse või on juhtunu tagajärjel olnud vaimse tervise probleeme	14,6	66	3,9	16
.. kehavigastus	11,7	53	2,6	11
.... kerge muljumine või verevalum näopiirkonnas, valu mõnes kehapiirkonnas, verine nina	10,5	48	2,0	8
.... torkehaav, kriimustus, põletushaav vms	2,5	11	1,5	6
.... luumõra või -murd, murdunud hambad või nina	1,6	7	*	*
.... pea- või ajuvigastus	1,6	7	*	*
.... sisemine vigastus	0,8	3	*	*
.... suguelundite vigastus	0,6	3	*	*
.... katkenud rasedus	1,0	4	–	–
.... soovimatu rasedus	1,0	5	–	–
.... muu kehavigastus	1,0	5	*	*
.. juhtunu tagajärjel vaimse tervise probleemid (nt depressioon, paanikahood, keskendumishäired, magamis- või söömishäired vm probleemid)	9,2	42	2,2	9
Tundunud, et elu oli juhtumi(te) ajal ohus	7,8	35	0,5	2

* Tulemusi ei ole liiga väikese vastajate arvu tõttu võimalik avaldada.

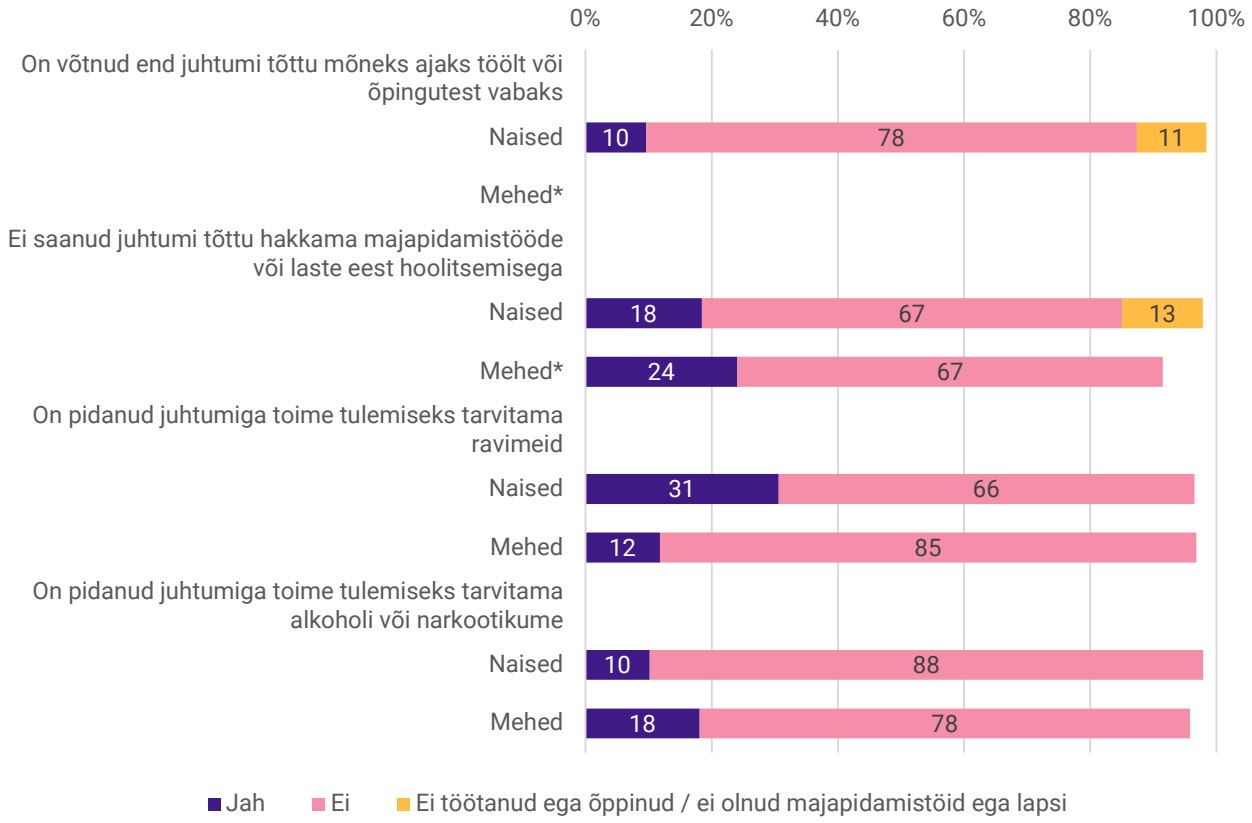
[13] Arias, I., Corso, P. (2005). Average cost per person victimized by an intimate partner of the opposite gender: A comparison of men and women. *Violence and Victims*, 20(4), 379–391.

[14] Conroy, N. E., Crowley, C. G. & DeSanto, D. L. (2024). Assessing the State of Empirical Research on Johnson's Typology of Violence: A Systematic Review. *Journal of Family Violence,* 39, 23–45.

Tabel 11 käsitleb kõiki kunagi paarisuhtes olnud inimesi ja annab üldpildi sellest, kui suur osa neist on partneri füüsilise või seksuaalse vägivalla tõttu kannatada saanud. Kui vaadata kitsamalt ainult neid, kes on kogenud paarisuhtes füüsilist või seksuaalset vägivalda (v.a ähvardamine), on vägivalla tõttu kehavigastusi saanud üle poole naistest (56% naisohvritest) ja ligi kolmandik meestest (31% meesohvritest). Vigastuste hulgas domineerivad kerged muljumised või verevalumid näopiirkonnas, valu mõnes kehapiirkonnas ja verine nina (50%-l nais- ja 23%-l meesohvritel) ning torkehaavad, kriimustused, põletushaavad vms (12%-l nais- ja 18%-l meesohvritel). 8%-l naisohvritest on füüsilise või seksuaalse vägivalla tagajärjel olnud luumõra või -murd, 8%-l pea- või ajuvigastus, 4%-l sisemine vigastus ja 3%-l suguelundite vigastus. Naistelt küsiti eraldi ka raseduse kohta: 5% ohvritest on vägivalla tagajärjel soovimatult rasestunud ja sama paljudel on rasedus katkenud.

Inimestelt, kelle viimane füüsilise (sh ähvardamine) või seksuaalse vägivalla juhtum endise või praeguse partneriga oli uuringule eelnenud viie aasta jooksul, küsiti täpsustavaid küsimusi arstiabi saamise ning vägivalla sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgede kohta. 12%-le viimase viie aasta jooksul vägivalda kogenud naistele osutati pärast viimast raskemat juhtumit arstiabi ja 9% naisi oleks arstiabi vajanud, kuid ei saanud seda. Meeste seas oli arstiabi vajajaid nii vähe, et valikuuringu andmetel ei saa nende osatähtsust välja tuua. Jooniselt 10 on näha, et kümnendik naistest on võtnud viimase raskema juhtumi tõttu end mõneks ajaks töölt või õpingutest vabaks ja 18% ei ole saanud selle tõttu hakkama majapidamistööde või laste eest hoolitsemisega. Uurides ravimite ja meelemürkide kasutust juhtunuga toime tulekuks, on selgelt näha, et ravimeid on rohkem tarvitanud naised (31% naistest ja 12% meestest), alkoholi või narkootikume aga mehed (10% *vs* 18%).

Joonis 10. Viimase raskema füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla juhtumi mõju naistele ja meestele
(% viimase viie aasta jooksul füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naistest/meestest)

* Kõiki tulemusi ei ole liiga väikese vastajate arvu tõttu võimalik avaldada.

Paarisuhtevägivalla mõju lastele

Suhteuuringu andmetest ilmneb, et 41% oma praeguses paarisuhtes vägivalda kogenud inimestest (naised ja mehed kokku) elab koos lastega (tabel 12). Siinkohal tuleb ära märkida, et lastena ei käsitletud uuringus mitte ainult alaealisi, vaid kõiki vastaja või tema partneri lapsi ja kasulapsi, kes nendega koos elasid. Kui laiendada uuringu tulemusi kogu Eesti elanikkonnale, võib järeldada, et paarisuhtevägivald võib mõjutada umbes 44 000 lastega leibkonda, millest kolmveerandis on olnud ainult vaimset paarisuhtevägivalda ja veerandis (ka) füüsilist või seksuaalset vägivalda.

Tabel 12. Paarisuhtes olevad 18–74-aastased inimesed vägivallakogemuse ja laste olemasolu järgi*

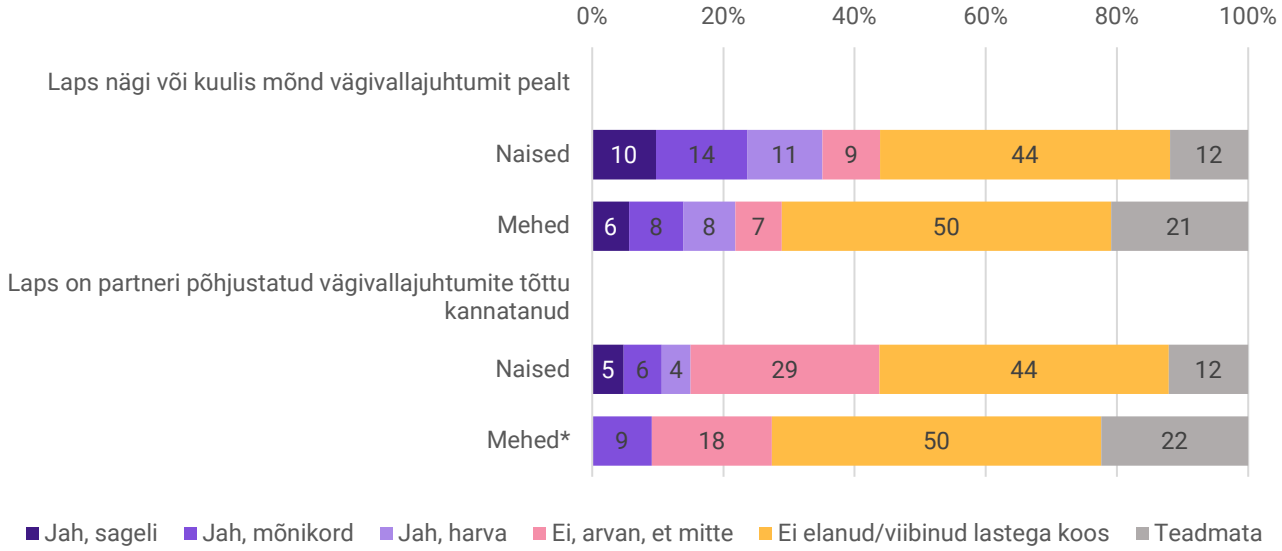
	Leibkonnas elab laps(i)		Leibkonnas ei ela lapsi		Laste olemasolu teadmata	
	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes	%	Arv tuhandetes
Praeguses paarisuhtes vägivalda kogenud	40,6	44	46,5	51	12,9	14
.. kogenud füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset vägivalda	39,7	11	47,1	13	13,2	4
.. kogenud ainult vaimset vägivalda	40,9	33	46,4	38	12,8	10
Ei ole kogenud praeguses paarisuhtes vägivalda	35,0	185	50,6	268	14,4	76

* Siin hulgas võivad olla ka juba täisealised lapsed, sest uuringus käsitleti kõiki leibkonnas elavaid lapsi ja kasulapsi olenemata vanusest.

Uuring ei võimalda paraku terviklikult hinnata, kui paljudes leibkondades lapsed tegelikult paarisuhtevägivallaga kokku puutuvad, sest täpsemalt uuriti selle kohta ainult neilt vastajatelt, kes on paarisuhtes olnud korduva füüsilise (sh ähvardamine) või seksuaalse vägivalla ohvrid. Eraldi uuriti paarisuhtevägivalla tunnistajaks olemise ja selle tõttu kannatamise kohta. Jooniselt 11 on näha, et naiste ja meeste hinnangud laste kokkupuudetele paarisuhtevägivallaga on mõnevõrra erinevad. Kuigi üldpildile avaldab mõju ka asjaolu, et meeste hulgas on rohkem neid, kes ei elanud lastega koos või ei osanud hinnangut anda, ilmneb lisaks siiski, et naiste hulgas on meestega võrreldes rohkem neid, kelle arvates on paarisuhtevägivald lapsi mõjutanud. Veidi üle kolmandiku (35%) naisohvritest ja üle viiendiku (22%) meesohvritest arvas, et laps on näinud või kuulnud mõnd vägivallajuhtumit pealt. Seda, et laps oleks ise vägivallajuhtumi(te) tõttu kannatanud, arvatakse vähem (15% nais- ja 9% meesohvritest).

Naiste ja meeste hinnangute erinevused võivad tuleneda sellest, et naised on läbi elanud raskemaid füüsilise ja seksuaalse vägivalla tegusid kui mehed ning saanud nende tagajärjel ka rohkem kehavigastusi või vaimse tervise probleeme. Ohvrite arvamus, et peres toimunud vägivald ei ole lapsi eriti mõjutanud, näitab nende teadmatust sellest, kuivõrd lapsed neid juhtumeid tajuvad. Lisaks võib selline arvamus tuleneda ohvrite vähesest kommunikatsioonist lastega peres toimuva vägivalla teemal.

Joonis 11. Elu jooksul korduvat füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naiste ja meeste hinnangud laste kokkupuudetele vägivallaga (% paarisuhtes korduvat füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest/meestest)

* Meestel ei ole liiga väikese vastajate arvu tõttu võimalik eraldi välja tuua, kas laps on kannatanud sageli, mõnikord või harva ning seetõttu on need vastused liidetud.

Paarisuhtevägivallast teavitamine

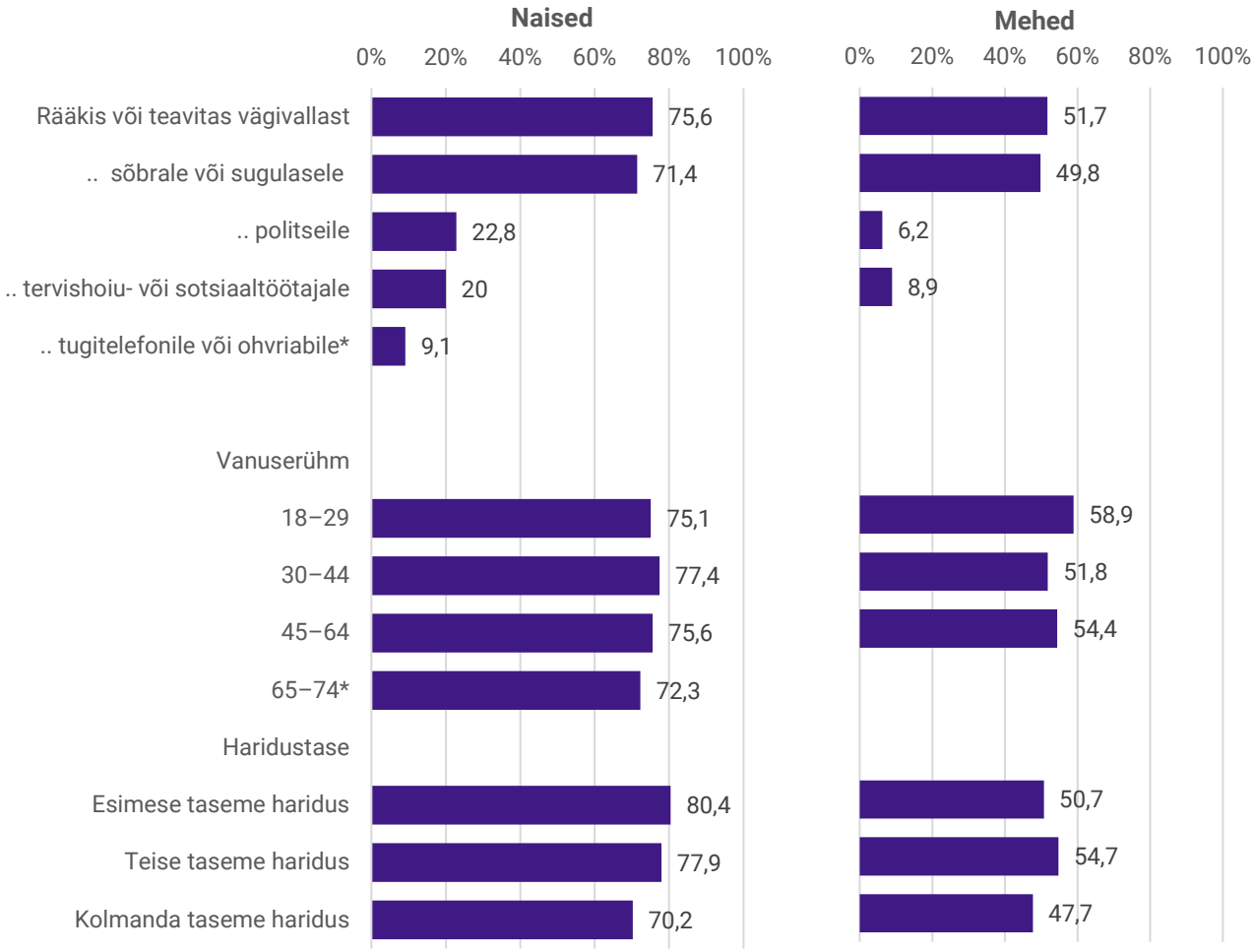
Suhteuuring käsitles muude teemade hulgas ka vägivallast teavitamist. Paarisuhtevägivallast teavitamise kohta uuriti neilt vastajatelt, kes on kunagi paarisuhtes füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset vägivalda kogenud. Vägivallast on kellelegi rääkinud või kedagi teavitanud kolmveerand (76%) naisohvritest ja pooled (52%) meesohvritest (joonis 12). Madalama haridustasemega kannatanud, eriti naised, kalduvad sagedamini oma vägivallakogemusest kellelegi rääkima või kedagi teavitama kui kõrgema haridustasemega kannatanud.

Üldjuhul räägitakse vägivallast ainult sõbrale või sugulasele ega pöörduta politsei ega teiste abi pakkuvate asutuste või spetsialistide (sh tervishoiu- või sotsiaaltöötaja, tugitelefon ja ohvriabi) poole. Mõne abistava asutuse poole on pöördunud 34% nais- ja 13% meesohvritest. Politseisse on seejuures pöördunud 23% paarisuhtes kunagi füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest ja ainult 6% meestest.

Kui vaadata kitsamalt vaid neid, kes on füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivallaga kokku puutunud uuringule eelnenud viie aasta jooksul, on juhtunust kellelegi rääkinud või kedagi teavitanud 71% nais- ja 54% meesohvritest. Mõne abistava asutuse või spetsialistiga (sh politsei, sotsiaalteenuse osutaja, ohvrite varjupaik või tugiorganisatsioon, kirik või muu usuorganisatsioon, õigusabiteenuse osutaja, muu abi pakkuv organisatsioon) on seejuures ühendust võtnud 28% nais- ja 15% meesohvritest.

Põhjused, miks uuringule eelnenud viie aastal jooksul toimunud juhtumi tõttu ei ole politseisse pöördutud, on nais- ja meessoost ohvritel mõnevõrra erinevad. Naised on jätnud politseisse teatamata peamiselt kahel põhjusel: juhtum polnud nende hinnangul piisavalt ränk ega vajanud politsei abi (47% mittepöördunutest) või oli tegemist peresisese või eraasjaga, mis suudeti ise lahendada (43%). Lisaks on üle kümnendiku naisohvritest jätnud politseisse teatamata, sest kardeti teo toimepanijat või teost teada andmise tagajärgi, tunti häbi või süüd ega usutud politsei suutlikkusse kannatanut aidata. Meestel on selgelt domineeriv põhjus see, et juhtumit peeti peresiseseks või eraasjaks, mis lahendati ise (64% mittepöördunutest). 44% meestest on jätnud politseisse pöördumata ka seetõttu, et juhtum polnud nende arvates piisavalt ränk ega vajanud politsei abi.

Joonis 12. Elu jooksul kogetud füüsilisest (sh ähvardamine) või seksuaalsest paarisuhtevägivallast kellelegi rääkinud või kedagi teavitanud naiste ja meeste osatähtsus teavitatava, vanuserühma ja haridustaseme järgi (% paarisuhtes füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest/meestest)

* Meestel ei saa seda rühma avaldada liiga väikese vastajate arvu tõttu.

Paarisuhtevägivald Euroopas

Käesolevas peatükis on võrreldud Eesti paarisuhtevägivalla näitajaid teiste Euroopa Liidu riikide omadega. Võrdluse koostamisel ja siinsete teemade valikul on lähtutud Eurostati andmebaasis avaldatud andmetest[15]. Naisi ja mehi käsitletakse eraldi alapeatükkides, sest naised osalesid uuringus kogu Euroopa Liidus ja Eesti tulemusi saab võrrelda liidu keskmise näitajaga, aga mehi küsitleti ainult 11 riigis: Belgias, Eestis, Horvaatias, Leedus, Lätis, Madalmaades, Maltal, Portugalis, Prantsusmaal, Sloveenias ja Soomes. Lisaks on naiste kohta avaldatud rohkem paarisuhtevägivalla statistikat kui meeste kohta.

Üleeuroopalise uuringu tegijad on suhteuuringu tulemuste põhjal avaldanud mitmeid vägivalla esinemist selgitavaid ülevaateid, kus kajastub ka Eesti statistika. Üks Eurostati ülevaadetest keskendub naistevastasele vägivallale, hõlmates muu hulgas ka paarisuhtevägivalda[16], teine ülevaade käsitleb neid riike, kus suhteuuringus osalesid nii naised kui ka mehed[17]. EIGE on avaldanud uuringu põhitulemused[18].

Naiste kokkupuuted paarisuhtevägivallaga

Suhteuuringu andmetel on Eesti naiste hulgas elu jooksul vähemalt korra paarisuhtevägivalda kogenuid rohkem kui Euroopa Liidus keskmiselt, vastavalt 41% ja 32% (tabel 13)[19]. Eesti naiste näitaja on Euroopa Liidus kümnendal kohal. Kõige rohkem on paarisuhtevägivalda kogenud naisi Ungaris (55%), Soomes (53%), Slovakkias (51%), Rumeenias (49%), Rootsis (48%) ja Luksemburgis (47%) (kaart 1). Kõige väiksemad on naiste vastavad näitajad Poolas (20%), Montenegros (20%), Bulgaarias (21%), Serbias (22%) ja Portugalis (23%).

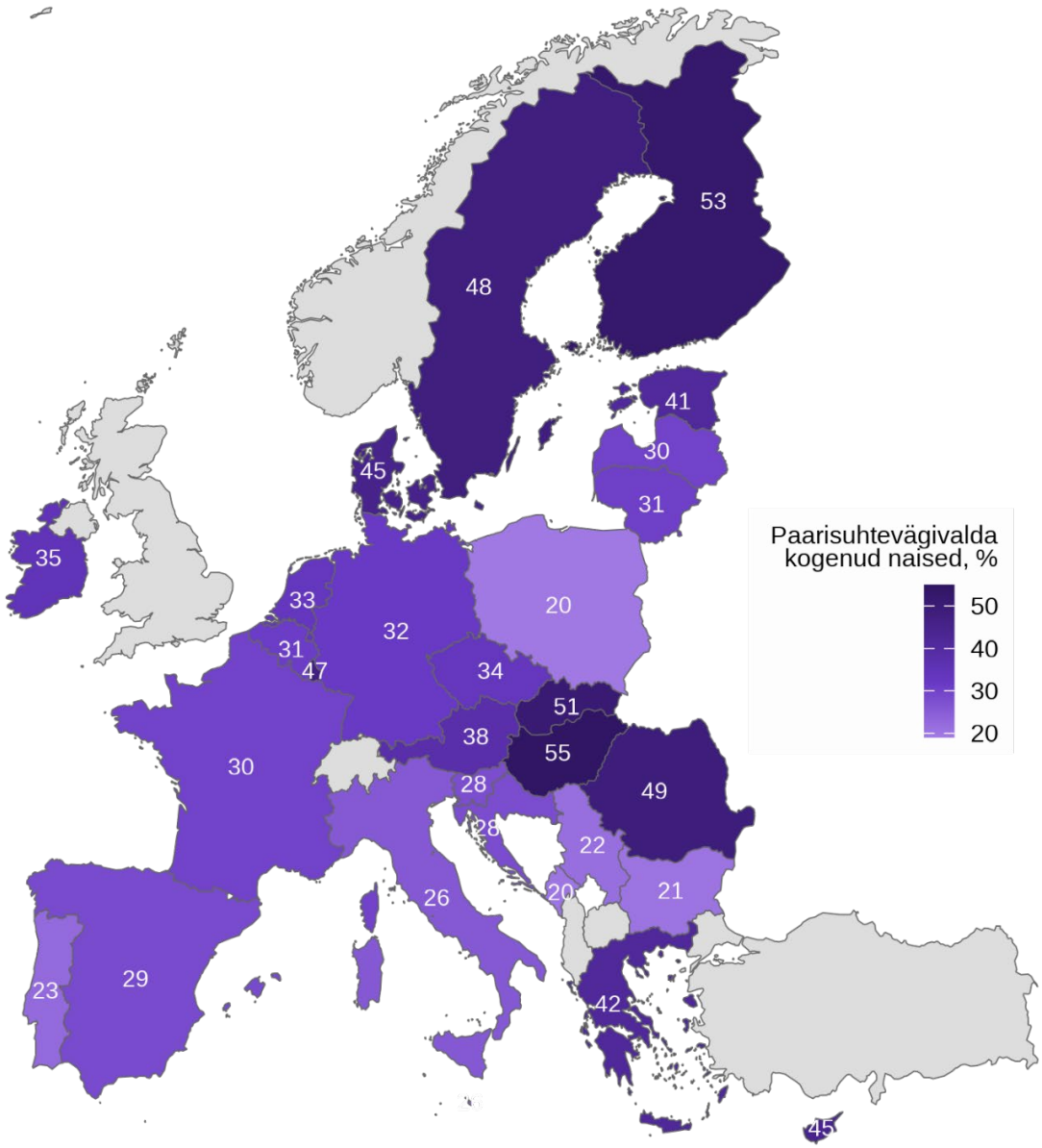
Hiljutistel ehk uuringule eelnenud viie aasta jooksul toimunud vägivallajuhtumitel põhinev pilt on veidi parem ja oleme selles negatiivses pingereas 12. kohal. Uuringule eelnenud aasta jooksul on paarisuhtevägivalda kogenud 6% ja viie aasta jooksul ligi 15% Eesti naistest. Euroopa Liidus keskmiselt on mõlemad näitajad veidi väiksemad – viimase aasta jooksul on paarisuhtevägivalda kogenud 5% ja viie aasta jooksul 13% naistest.

Tabel 13. Vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naiste osatähtsus Eestis ja Euroopa Liidus vägivalla kogemise aja järgi (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest)

	Eesti	Euroopa Liit
Kogenud elu jooksul	41,2	31,8
Kogenud viimase viie aasta jooksul	14,6	12,9
Kogenud viimase 12 kuu jooksul	6,1	5,3

[15] Database - Gender-based violence - Eurostat
[16] Gender-based violence statistics - Statistics Explained - Eurostat
[17] Violence experienced by total population - Statistics Explained - Eurostat
[18] EU gender-based violence survey: Key results | European Institute for Gender Equality
[19] [gbv_ipv_occ] Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partner, by occurrence of the last episode (viimati uuendatud 16.01.2026)

Kaart 1. Elu jooksul vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naiste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest)

Nii nagu Eestis ilmnes ka Euroopa Liidus keskmiselt, et mida nooremad naised, seda rohkem on uuringu andmetel nende seas paarisuhtevägivalda kogenuid[20]. 18–29-aastastest paarisuhtes olnud naistest on Euroopa Liidus keskmiselt partneri vägivalda kogenud 36%, samal ajal 65–74-aastastest 26%. Samasugune tendents ilmneb paljudes riikides üle Euroopa, näiteks Soomes, Taanis, Belgias, Austrias, Prantsusmaal, Hispaanias, Horvaatias ja Bulgaarias. Vanuselised eripärad ei ole siiski kõikjal ühesugused. Näiteks Leedu uuringu tulemused näitavad vastupidist – mida vanem vanuserühm, seda rohkematel naistel on olnud paarisuhtevägivallaga kokkupuuteid. Tšehhis ja Ungaris aga on paarisuhtevägivalda kogenuid enim 30–64-aastaste naiste hulgas. Mõne riigi (nt Läti ja Slovakkia) uuringu tulemused ei näita mingeid olulisi vanuselisi erinevusi.

[20] [gbv_ipv_age] Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partner, by age group (viimati uuendatud 25.11.2024)

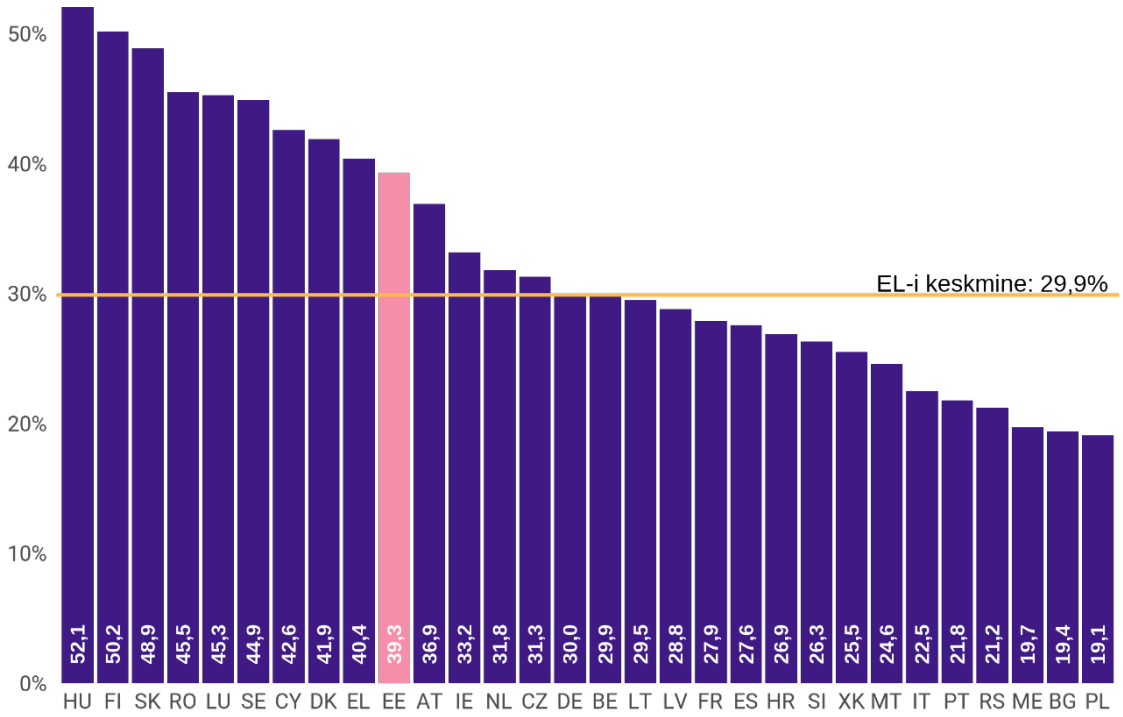
Naiste haridustaseme ja paarisuhtevägivalla kogemise vahel ei paista olevat seost, kui vaadata Euroopa Liidu keskmist[21]. Riigiti aga avaneb hoopis teistsugune ja üsna vastuoluline vaatepilt. Eesti kuulub nende riikide hulka, kus paarisuhtevägivalla all kannatavad rohkem madalama haridustasemega naised. Samasugune suundumus ilmneb kõige tugevamalt Rumeenias, Leedus ja Montenegros, aga ka Slovakkias, Ungaris, Rootsis, Saksamaal ja mitmes teises riigis. Seevastu näiteks Kreekas, Madalmaades, Prantsusmaal ja Horvaatias on just kõrgema haridustasemega naised sagedamini vägivallaga kokkupuuteid maininud.

Naised, kel on igapäevategevused mõne terviseprobleemi tõttu piiratud, on paraku ka rohkem paarisuhtevägivallaga kokku puutunud[22]. Euroopa Liidus keskmiselt on tervisepiiranguga naistest paarisuhtevägivallaga kokku puutunud 43%, ülejäänud naiste vastav näitaja on 30%. Kõige tugevam on tervisepiirangu ja vägivallanäitaja seos Belgias, Saksamaal, Kosovos, Bulgaarias ja Soomes.

Vaimne vägivald

Kõige sagedamini kogetakse paarisuhtes vaimset vägivalda. Kui Euroopa Liidus keskmiselt on partneri vaimset vägivalda kogenud 30% paarisuhtes olnud naistest, siis Eestis on see näitaja suurem – 39% (joonis 13)[23]. Nii nagu paarisuhtevägivallaga üldiselt on ka vaimse vägivallaga kõige enam kokku puutunud Ungari, Soome ja Slovakkia naised.

Joonis 13. Elu jooksul vaimset paarisuhtevägivalda kogenud naiste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest)*

* Siin ja järgmistel joonistel kasutatud lühenditele vastavad riikide nimetused leiab raporti lõpust (tabel 14).

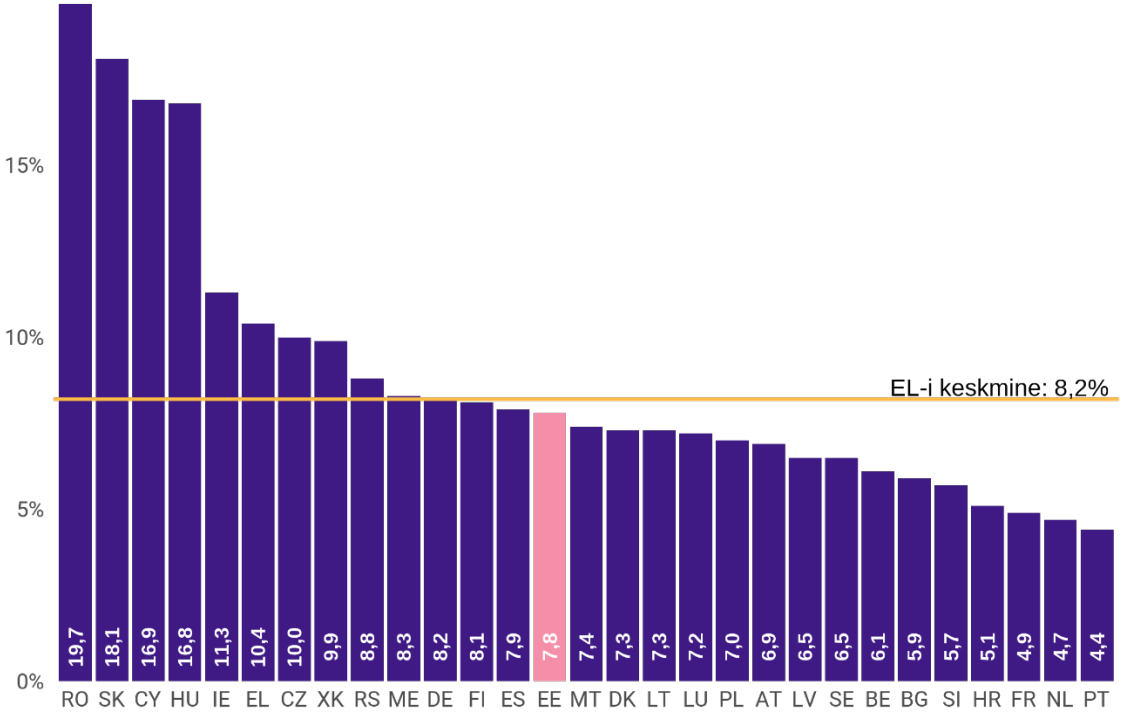
[21] [gbv_ipv_ed] Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partner, by level of education (viimati uuendatud 25.11.2024)

[22] [gbv_ipv_lim] Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partner, by level of disability (activity limitation) (viimati uuendatud 25.11.2024)

[23] [gbv_ipv_type] Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partner, by type of violence (viimati uuendatud 16.01.2026)

Suhteuuringus vaadeldi vaimse vägivalla osana ka majanduslikku vägivalda. Majanduslikku vägivalda, mis hõlmab kogu pere rahaasjade ja naise isiklike kulutuste kontrollimist ning tööl käimise keelamist, on Euroopa Liidus keskmiselt kogenud 8% paarisuhtes olnud naistest (joonis 14)[24]. Eesti näitaja on väga lähedal Euroopa Liidu keskmisele. Teistest riikidest eristuvad tugevasti Rumeenia, Slovakkia, Küpros ja Ungari, kus majanduslikku vägivalda kogenud naisi on üle kahe korra rohkem kui Euroopa Liidus keskmiselt.

Joonis 14. Elu jooksul majanduslikku paarisuhtevägivalda kogenud naiste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest)

Füüsiline ja seksuaalne vägivald

Partneri füüsilist või seksuaalset vägivalda on Euroopa Liidus keskmiselt elu jooksul kogenud ligi 18% paarisuhtes olnud naistest (joonis 15)[25]. Eestis on sama näitaja 22% ehk taas kord Euroopa Liidu keskmisest suurem, kuigi vahe ei ole nii suur kui vaimse vägivalla puhul. Kõige enam (41%) on füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naisi Ungaris, järgnevad Rumeenia (37%), Soome (34%), Rootsi, Slovakkia (kummaski 31%) ja Küpros (30%). Füüsilise või seksuaalse vägivalla näitaja erineb riigiti rohkem kui vaimse vägivalla näitaja – Ungari naiste hulgas on suhteuuringu andmetel paarisuhtes füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenuid kuus kuni seitse korda rohkem kui Kosovos ja Montenegros.

Suurem osa füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest on paraku olnud korduva vägivalla ohvrid[26]. Joonisel 15 tulbale lisatud hall joon tähistab korduva vägivalla osatähtsust. Eestis on korduva füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla ohvrid olnud ligi 18% naistest, ühel korral on vägivalla all kannatanud aga 4% naistest. Korduv füüsiline või seksuaalne paarisuhtevägivald saab kõikides riikides üldjuhul alguse suhte ajal, harvemini alles pärast lahkuminekut[27].

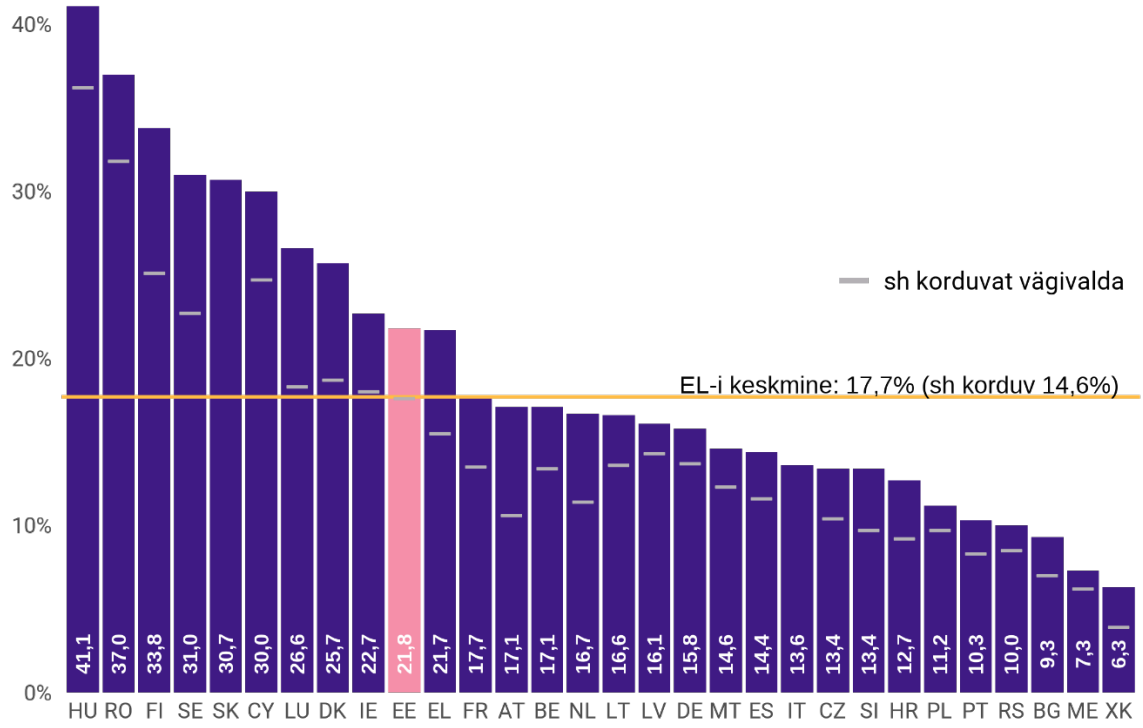
[24] [gbv_ipv_ecage] Ever-partnered women who have experienced economic violence by an intimate partner, by age group (viimati uuendatud 31.01.2025)

[25] [gbv_ipv_type] Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partner, by type of violence (viimati uuendatud 16.01.2026)

[26] [gbv_ipv_frq] Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partner, by type and frequency of violence (viimati uuendatud 25.11.2024)

[27] [gbv_ipv_rtog] Ever-partnered women who have experienced repeated violence by an intimate partner, that started while being together or after separation (viimati uuendatud 31.01.2025)

Joonis 15. Elu jooksul füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naiste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest)

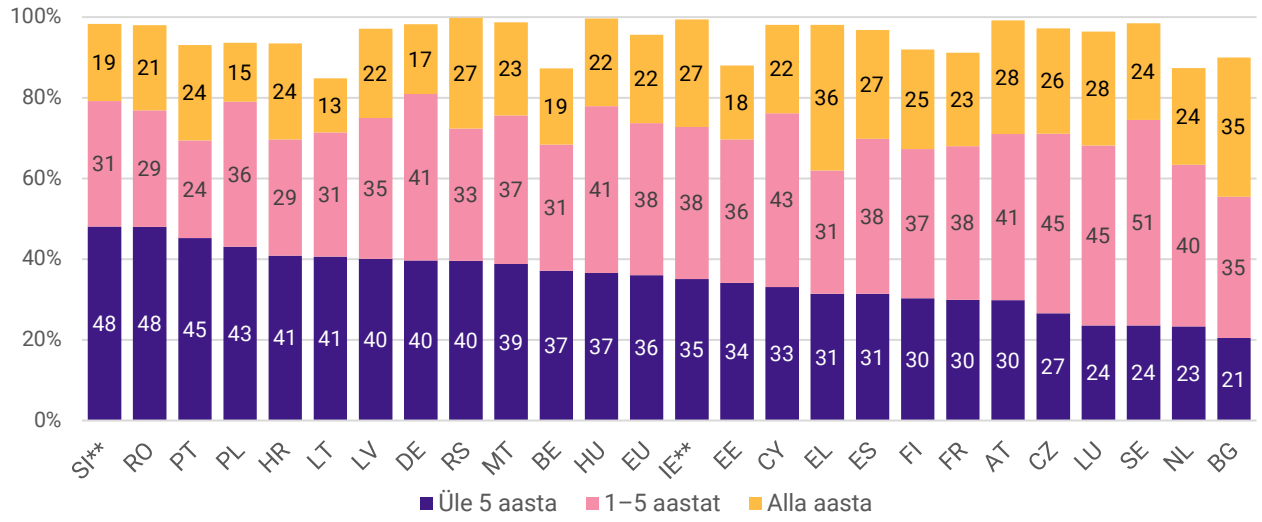
Veidi üle kolmandiku korduva füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla juhtumitest on sellised, kus vägivald on kestnud väga pikka aega ehk üle viie aasta (joonis 16)[28]. Siin ei erine Eesti Euroopa Liidu keskmisest – Eestis on pikaajalise vägivalla ohvrite osatähtsus 34%, Euroopa Liidus keskmiselt 36%. Kõige rohkem on pikaajalise vägivalla all kannatanud naisi Sloveenias, Rumeenias ja Portugalis.

Kuigi Eestis on naiste paarisuhtevägivalla näitajad üldjuhul Euroopa Liidu keskmisest suuremad, on siiski ka vastupidiseid näiteid. Kui vaadata korduvalt partneri füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvriks langenud naiste jaotust vägivalla esinemise sageduse järgi, siis Eesti naiste seas on väga sageli ehk vähemalt kord nädalas vägivalda kogenute osatähtsus 21% ehk keskmisest märksa väiksem (Euroopa Liidus keskmiselt 40%) (joonis 17)[29]. Maltal, Hispaanias, Belgias, Portugalis ja Iirimaal on üle poole korduva füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvritest pidanud seda taluma iga nädal.

[28] [gbv_ipv_rdur] Ever-partnered women who have experienced repeated violence by an intimate partner, by duration of violence (viimati uuendatud 31.01.2025)

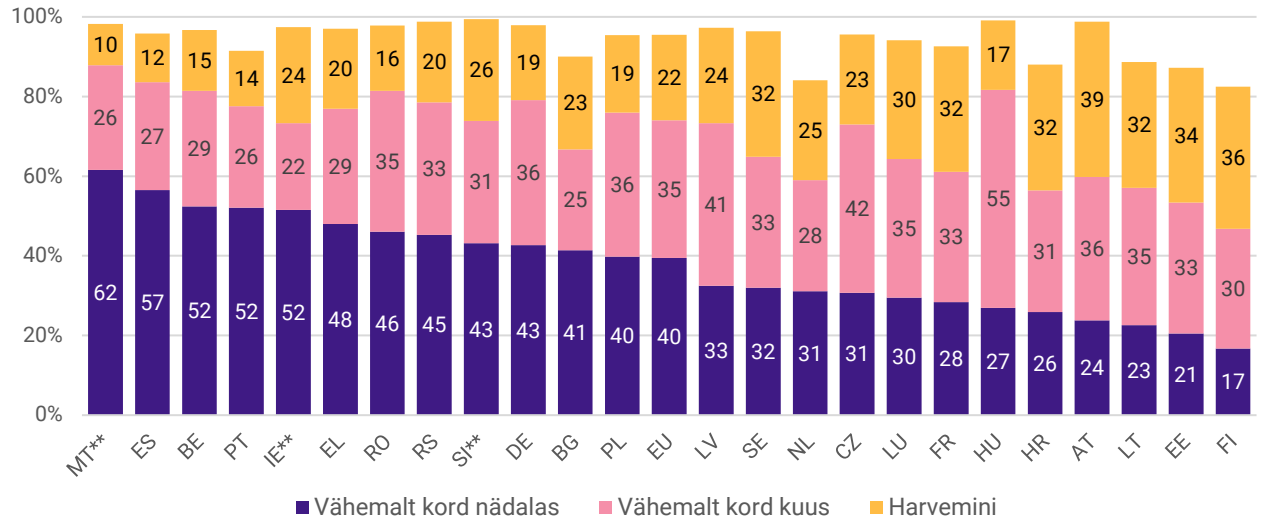
[29] [gbv_ipv_roft] Ever-partnered women who have experienced repeated violence by an intimate partner, by periodicity of the violence (viimati uuendatud 31.01.2025)

Joonis 16. Korduvat füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised vägivalla kestuse ja riigi järgi (% paarisuhtes korduvat füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest)*

* Joonis ei kajasta rühma „ei oska öelda / ei soovi vastata" ega riike, kus kõiki kategooriaid pole avaldatud.
** Avaldatud andmetes on mõni kategooria väikese usaldusväärsusega.

Joonis 17. Korduvat füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naised vägivalla esinemise sageduse ja riigi järgi (% paarisuhtes korduvat füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest)*

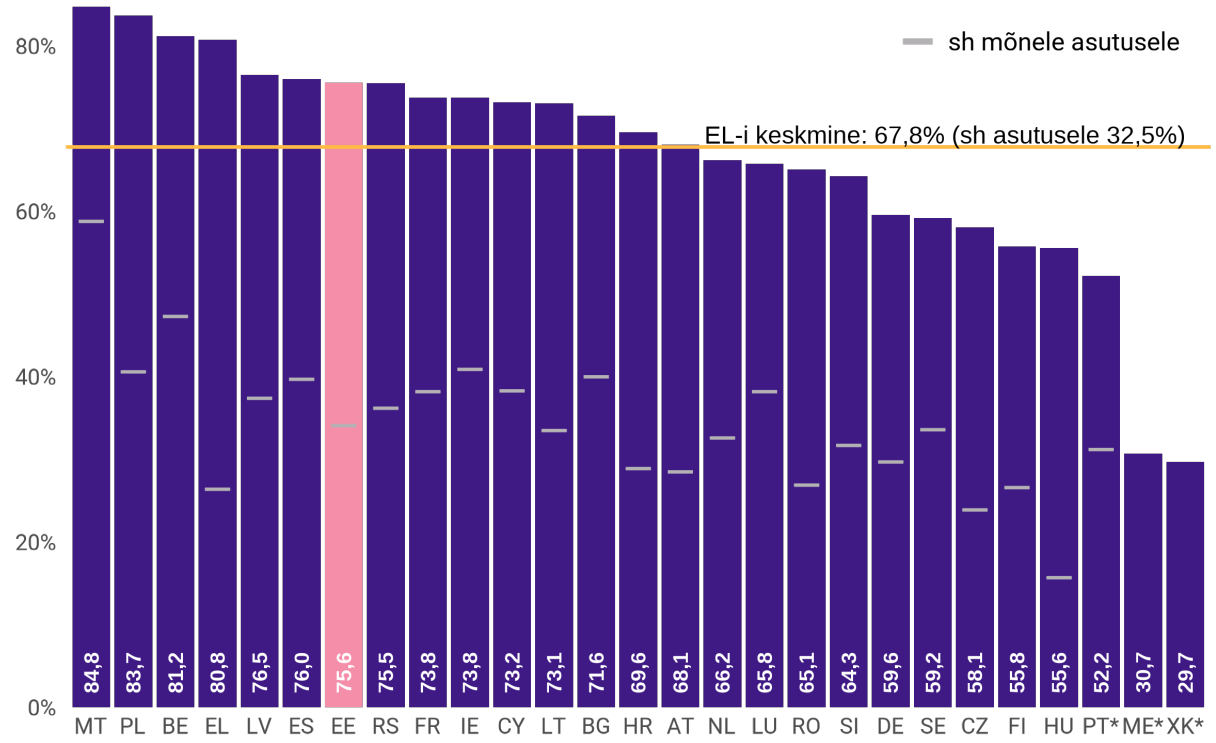

* Joonis ei kajasta rühma „ei oska öelda / ei soovi vastata" ega riike, kus kõiki kategooriaid pole avaldatud.
** Avaldatud andmetes on mõni kategooria väikese usaldusväärsusega.

Kaks kolmandikku füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naistest on vägivallast kellelegi rääkinud või teada andnud (joonis 18)[30]. Eesti paistab siin silma positiivsest küljest, sest juhtunust teavitanute osatähtsus on Euroopa Liidu keskmisest suurem – vastavalt 76% ja 68%. Kui aga vaadata joonisel tulbale lisatud halli joont, mis tähistab mõnd asutust (politsei, sotsiaal- või tervishoiutöötaja, tugitelefon, ohvriabi) teavitanute osatähtsust, siis paikneb Eesti näitaja nagu paljude teiste riikide omagi tulba keskkohast allpool. See näitab, et üldjuhul räägitakse vägivallast ainult oma lähedastega ja asutusi teavitatakse märksa harvemini (Eestis 34% ohvritest, Euroopa Liidus keskmiselt 33%). Vägivallast mõnele asutusele teada andmine on kõige levinum Maltal (59% ohvritest), järgneb Belgia (47%).

[30] [gbv_ipv_rp] Ever-partnered women who have experienced violence by an intimate partner, by person/support service to whom violence was reported (viimati uuendatud 25.11.2024)

Joonis 18. Füüsilisest (sh ähvardamine) või seksuaalsest paarisuhtevägivallast kellelegi rääkinud või kedagi teavitanud naiste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest)

* Avaldatud andmed on väikese usaldusväärsusega.

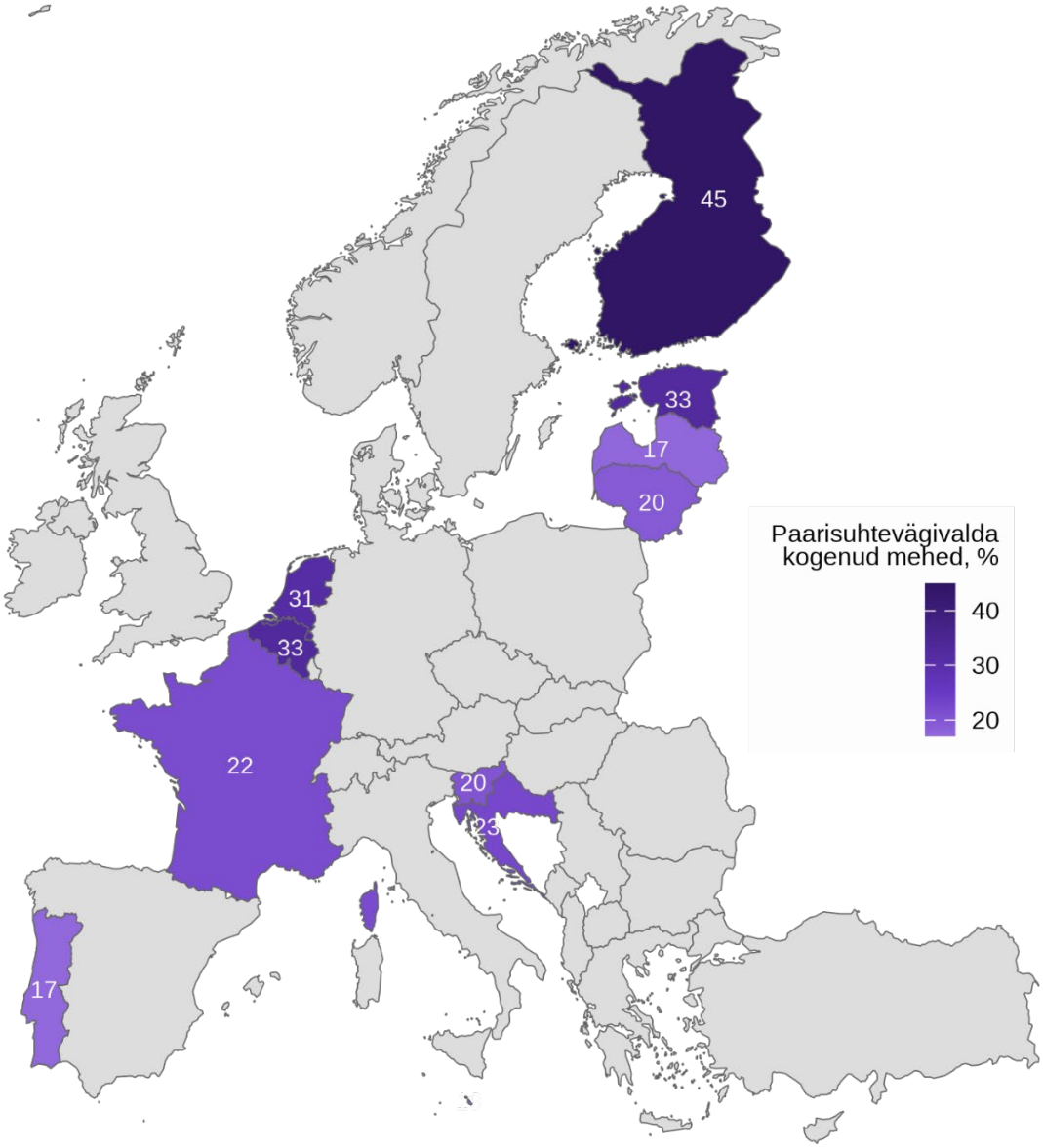
Meeste kokkupuuted paarisuhtevägivallaga

Nagu peatüki algul juba mainitud, küsitleti mehi suhteuuringus ainult 11 riigis: lisaks Eestile veel Belgias, Horvaatias, Leedus, Lätis, Madalmaades, Maltal, Portugalis, Prantsusmaal, Sloveenias ja Soomes. Seetõttu ei saa siin võrrelda Eesti meeste paarisuhtevägivalla näitajaid Euroopa Liidu keskmisega. Küll aga on võimalik vaadata Eesti meeste kogemust võrdluses naaberriikidega.

Praeguse või endise partneri vaimse, füüsilise või seksuaalse vägivalla ohvriks on elu jooksul langenud kolmandik (33%) Eesti meestest (kaart 2)[31]. Kui võrrelda seda näitajat naaberriikidega, on pilt sarnane naiste omaga. Soome mehed on kogenud paarisuhtevägivalda Eesti meestest märksa sagedamini (45% meestest), teiste Balti riikide mehed aga Eesti meestest harvemini (Lätis 17%, Leedus 20%).

[31] [gbv_vtp_ipvt] Ever-partnered persons who have experienced violence by an intimate partner, by sex and type of violence (viimati uuendatud 20.03.2025)

Kaart 2. Elu jooksul vaimset, füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud meeste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest meestest)

Kui analüüsida paarisuhtevägivalda sotsiaaldemograafiliste rühmade kaupa, ilmevad meestel sarnased suundumused nagu naistel. Enamikus uuringus osalenud riikides, sh Eestis, kehtib seos, et mida noorem vanuserühm, seda rohkem on paarisuhtevägivalda kogenud mehi[32]. Haridustaseme ja vägivalla kogemise vaheline seos on riigiti erinev – kui Balti riikides kaldub paarisuhtevägivalla ohvreid olema rohkem madalama haridustasemega meeste hulgas, siis Horvaatias, Madalmaades, Portugalis ja Prantsusmaal on hoopis vastupidi[33]. Eestis, Leedus, Maltal ja Madalmaades on paarisuhtevägivalda kogenud rohkem need mehed, kelle igapäevategevused on mõne terviseprobleemi tõttu piiratud[34]. Teistes uuringus osalenud riikides meestel terviseprobleemi ja vägivalla kogemise vahel olulist seost ei ole.

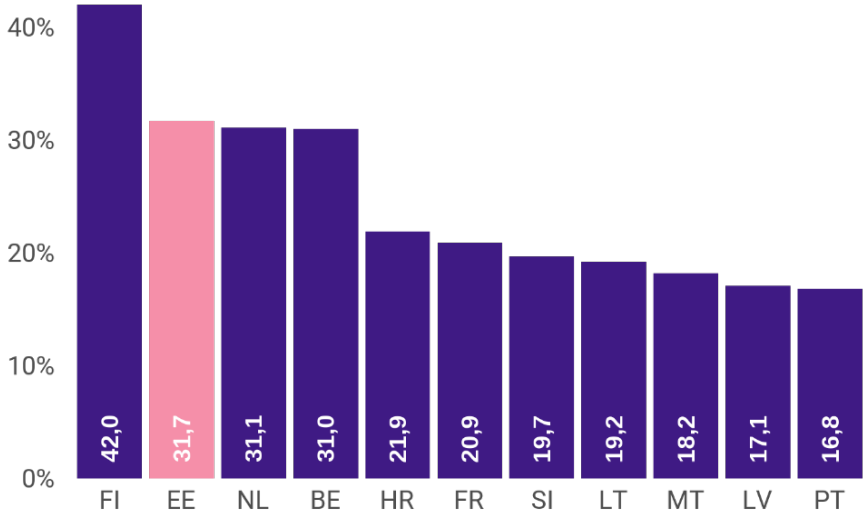
[32] [gbv_vtp_age] Persons who have experienced violence, by sex, type of perpetrator and age group (viimati uuendatud 20.03.2025)

[33] [gbv_vtp_ed] Persons who have experienced violence, by sex, type of perpetrator and level of education (viimati uuendatud 20.03.2025)

[34] [gbv_vtp_lim] Persons who have experienced violence, by sex, type of perpetrator and level of disability (activity limitation) (viimati uuendatud 20.03.2025)

Paarisuhtevägivalda kogenud mehed on eelkõige olnud vaimse vägivalla ohvrid, seda nii Eestis kui ka teistes suhteuuringus osalenud riikides (joonis 19)[35]. Kuna paarisuhtevägivalda üldiselt ja vaimset vägivalda kogenud meeste osatähtsused on väga sarnased (Eestis vastavalt 33% ja 32% paarisuhtes olnud meestest), siis riikide võrdluses siin midagi uut ei ilmne. Kõige enam on vaimse vägivallaga kokku puutunud Soome mehed. Teistes Balti riikides aga on meeste seas vägivalla ohvreid olnud oluliselt vähem kui Eestis.

Joonis 19. Elu jooksul vaimset paarisuhtevägivalda kogenud meeste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest meestest)

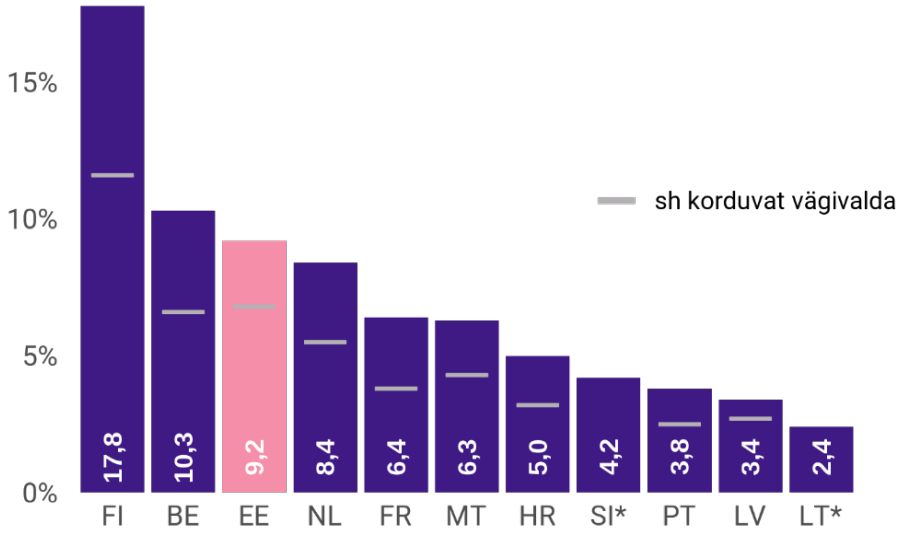

Füüsilise ja seksuaalse vägivalla näitajaid riigiti võrreldes eristub Soome teistest riikidest veelgi tugevamalt kui vaimse paarisuhtevägivalla puhul (joonis 20)[36]. Kui Eesti meestest on uuringu andmetel elu jooksul füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud alla kümnendiku (9%), siis Soome näitaja on kaks korda suurem (18%). Lätis ja Leedus seevastu on füüsilise või seksuaalse vägivallaga kokku puutunud vaid 2–3% paarisuhtes olnud meestest. Nii nagu naised on ka suur osa füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud meestest olnud vägivalla ohvrid korduvalt [37]. Joonisel tulbale lisatud hall joon tähistab korduva vägivalla osatähtsust. Eesti meeste seas on korduva füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla ohvreid ligi 7%, ainult ühel korral on vägivalla all kannatanud 2%.

Veidi üle poole (52%) füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud Eesti meestest on vägivallast kellelegi rääkinud või teada andnud (joonis 21)[38]. Võrreldes uuringus osalenud Lääne-Euroopa riikidega on Eesti mehed vägivallast vähem teavitanud, aga naaberriikidega võrreldes on teavitanuid rohkem. Kui vaadata joonisel tulbale lisatud halli joont, mis tähistab mõnd asutust (politsei, sotsiaal- või tervishoiutöötaja, tugitelefon, ohvriabi) teavitanute osatähtsust, siis on näha, et üldjuhul räägitakse vägivallast ainult oma lähedastega ja asutusi teavitatakse märksa harvemini (Eestis 13% ohvritest). Vägivallast mõnele asutusele teada andmine on nii nagu naistelgi kõige levinum Maltal ja Belgias.

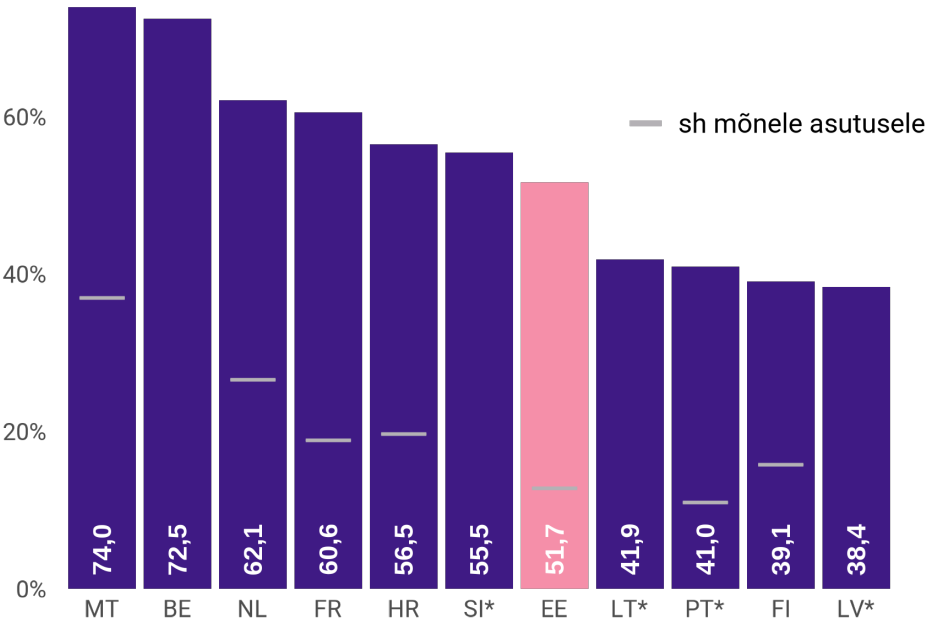
[35] [gbv_vtp_ipvt] Ever-partnered persons who have experienced violence by an intimate partner, by sex and type of violence (viimati uuendatud 20.03.2025)
[36] [gbv_vtp_perp] Persons who have experienced physical/sexual violence, by sex and type of perpetrator (viimati uuendatud 20.03.2025)
[37] [gbv_vtp_freq] Persons who have experienced once or repeated physical/sexual violence, by sex and perpetrator (viimati uuendatud 20.03.2025)
[38] [gbv_vtp_rp] Persons who have experienced physical/sexual violence by sex, type of perpetrator and person/support service to whom violence was reported (viimati uuendatud 20.03.2025)

Joonis 20. Elu jooksul füüsilist (sh ähvardamine) või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud meeste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest meestest)

* Avaldatud andmed on väikese usaldusväärsusega.

Joonis 21. Elu jooksul kogetud füüsilisest (sh ähvardamine) või seksuaalsest paarisuhtevägivallast kellelegi rääkinud või kedagi teavitanud meeste osatähtsus riigiti (% paarisuhtes füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud meestest)

* Avaldatud andmed on väikese usaldusväärsusega.

Tabel 14. Riikide lühendid ja nimetused

Lühend joonisel	Riigi nimetus
AT	Austria
BE	Belgia
BG	Bulgaaria
CY	Küpros
CZ	Tšehhi
DE	Saksamaa
DK	Taani
EE	Eesti
EL	Kreeka
ES	Hispaania
EU	Euroopa Liidu keskmine
FI	Soome
FR	Prantsusmaa
HR	Horvaatia
HU	Ungari
IE	Iirimaa
IT	Itaalia
LT	Leedu
LU	Luksemburg
LV	Läti
ME	Montenegro
MT	Malta
NL	Madalmaad
PL	Poola
PT	Portugal
RO	Rumeenia
RS	Serbia
SE	Rootsi
SI	Sloveenia
SK	Slovakkia
XK	Kosovo